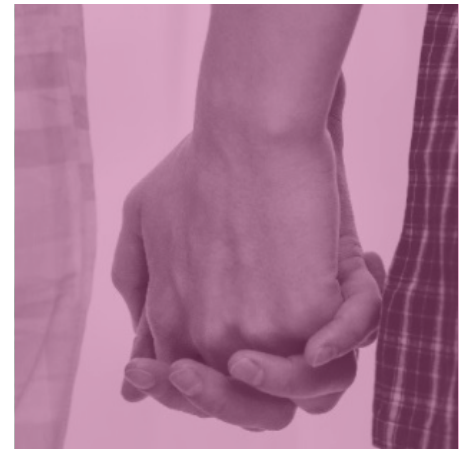
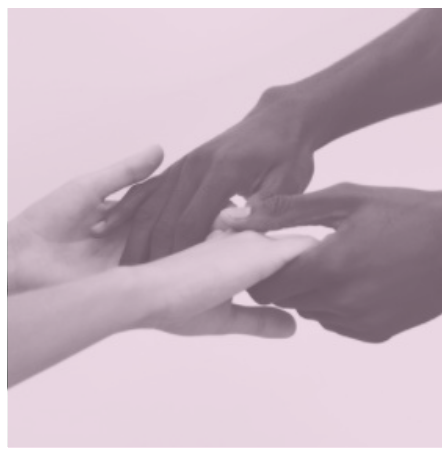

Observatori
contra
l'homofòbia

VISIBILITZEM LA LESBOFÒBIA

**COMPILACIÓ RECERCA
QUALITATIVA LESBOFÒBIA
OCH 2014 - 2020**

Observatori
contra
l'homofòbia

Direcció Tècnica

Cris Huerta Piqueras i
Beatriz Palomares Rojas

Anàlisi de dades

Judit Sánchez Romero

Disseny Gràfic i Maquetació

Ainhoa León Arrieta

Subvencionat per:

**Ajuntament
de Barcelona**

ÍNDICE

1. INTRODUCCIÓ	3
1.1. Contextualització	3
1.2. Metodologia	4
1.3. Dades quantitatives de recerca qualitativa	6
2. CASOS DENUNCIATS 2014	9
2.1. Cas número 1: Discriminació a lesbianes a l'educació	9
2.2. Cas número 2: Agressió verbal i insults en la via pública a lesbianes	10
3. CASOS DENUNCIATS 2016	11
3.1. Cas número 1: Insults a una parella de dones al centre de Barcelona	11
3.2. Cas número 2: Assetjament laboral a una dona de la funció pública per la seva orientació afectivosexual i la seva expressió de gènere	12
4. CASOS DENUNCIATS 2017	14
4.1. Cas número 1: Agressió verbal a una parella de dones lesbianes al metro de Barcelona	14
4.2. Cas número 2: Assetjament a les xarxes socials a una dona per la seva orientació afectivosexual a través de la pàgina del seu lloc de treball	14
4.3. Cas número 3: Denegació d'accés a les tècniques de reproducció assistida per part d'una mútua privada de salut	15
5. CASOS DENUNCIATS 2019	17
5.1. Cas número 1: Preguntes lesbofòbiques per part d'una treballadora social	17
5.2. Cas número 2: Lesbofòbia d'un home a una parella de dones lesbianes i mares	17
5.3. Cas número 3: Lesbofòbia a un pis de lloguer	18
5.4. Cas número 4: Agressió verbal lesbofòba al transport públic	19
5.5. Cas número 5: Formularis discriminatoris de l'Ajuntament de Barcelona que no contemplen la diversitat de les famílies LGTBI	20
6. CASOS DENUNCIATS 2020	22

6.1.	Cas número 1: Formularis administració pública inadequats	22
6.2.	Cas número 2: Lesbofòbia en l'àmbit familiar	23
6.3.	Cas número 3: Agressió verbal virtual a una professora de secundària ...	25
6.4.	Cas número 4: Censura mural lèsbic.....	27
6.5.	Cas número 5: Discriminació laboral i ideològica a una treballadora lesbiana 29	
6.6.	Cas número 6: Atac i rebuig familiar a una parella de lesbianes	30
7.	NARRACIONS 2014	32
7.1.	Entrevista a una parella de dones, una definida com a lesbiana i una altra com a bisexual, de 48 i 35 anys nascudes a Barcelona, residents a Castelldefels – Barcelona 32	
8.	NARRACIONS 2015	35
8.1.	Entrevista a una parella de dones en procés de tenir fills/es a través de tècniques reproducció assistida a Barcelona.....	35
8.2.	Entrevista a una noia lesbiana en procés penal per una agressió física a Barcelona 38	
9.	NARRACIONS 2016	43
9.1.	Entrevista a una dona lesbiana d'un municipi petit de Tarragona que denuncia el contingut d'uns versots.....	43
10.	NARRACIONS 2017	47
10.1.	Entrevista a una parella de dones que van viure una agressió física en un municipi de Lleida	47
11.	NARRACIONS 2019	54
11.1.	Narrativa d'una agressió al metro de Barcelona	54
11.2.	Narrativa de lesbofòbia, suma de masclisme i homofòbia	60
12.	NARRACIONS 2020	64
12.1.	Narrativa sobre masclisme i lesbofòbia dins l'escola.....	64
13.	CONCLUSIONS I REFLEXIONS	72
	REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	75

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Contextualització

En el marc de la **commemoració del Dia de la Visibilitat Lèsbica**, que es celebra el 26 d'abril, des de l'Observatori Contra l'Homofòbia (OCH), volem presentar a la ciutadania aquest document. Es tracta d'una **compilació dels casos analitzats i les narratives realitzades sobre lesbofòbia** per l'OCH entre el **2014 i el 2020**. La idea és donar a conèixer, en termes qualitatius, l'existència de la realitat de violència invisibilitzada que reben les dones lesbianes.

Al llarg de la història, a la cultura occidental, **les dones lesbianes han estat històricament invisibilitzades**. L'ordre patriarcal i la cisheteronormativitat han relegat les relacions lèsbiques a la foscor, considerant-les inexistents. En aquest sentit, diferents actors històrics com els Estats, l'Església i fins i tot les ciències psiquiàtriques i mèdiques s'han encarregat de criminalitzar, en un primer moment, i obviar, a la llarga, aquest tipus de relacions (Pérez, Rubio i Ródenas, 2019).

En aquest context, a la dècada dels 70, **neix el terme lesbofòbia per descriure l'odi i rebuig a dones lesbianes**, al·ludint a la por o a la negativa de persones, organitzacions, agències i/o governs a afrontar la realitat i les especificitats que té aquest comportament no heterosexual. Aquest sentiment fomenta la discriminació a moltes dones (crims d'odi, abandonament familiar, acomiadaments laborals, entre d'altres) i obstaculitza la posada en pràctica d'estratègies d'educació, prevenció i sensibilització al voltant de la diversitat sexual (Alfarache, 2012).

És precisament de la necessitat de reclamar que les dones lesbianes tinguin un paper i siguin visibles als espais públics que **s'estableix el 26 d'abril com a Dia de la Visibilitat Lèsbica**. Aquesta data es determina, de manera arbitrària, en una jornada promoguda per la Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Trans i Bisexuals (FELGTB) l'any 2008 i, des de llavors, se celebra aquesta diada a tot el territori espanyol (P., 2016).

Per això, aquesta diada és particularment adient per presentar la següent compilació de dades, quantitatives i qualitatives, que s'han anat recollint des de l'OCH entre el 2014 i el 2020. Així, es presenten les **històries que s'amaguen darrere de les dades d'incidències lesbofòbiques** que s'han anat publicant en els **informes anuals de l'Estat de l'LGTTBI-fòbia a Catalunya**.

L'OCH realitza aquests informes des de l'any 2014, any en què el Parlament de Catalunya aprova la *Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de les persones lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia*. Es tracta d'informes que es realitzen des d'un prisma tècnic i professionalitzat, conjugant la mirada activista i d'incidència política que ha caracteritzat l'OCH durant tots aquests anys. Des del primer informe d'Estat de l'LGTBI-fòbia a Catalunya publicat, es va donar pas a una professionalització, tot implementant uns serveis d'atenció i assessorament en l'àmbit jurídic, legal i psicosocial a víctimes i/o persones afectades per l'LGTBI-fòbia. I, a partir de l'any 2015, s'ha anat duent a terme una tasca de registre sistemàtic en curs natural que ha permès ajudar a implementar la garantia estadística que dicta la Llei 11/2014. Contribuint, d'aquesta manera, a treballar plegades en polítiques LGTBI en els diferents escenaris on es produeixen les discriminacions.

En aquest sentit, **les dades que es publiquen anualment evidencien amb claredat la invisibilització de les dones lesbianes**, inclús dins del col·lectiu LGTBI. Això es pot observar en les dades quantitatives, que mostren que les incidències lesbofòbiques registrades representen un percentatge molt baix i són significativament inferiors a les incidències registrades per gaifòbia. A tall d'exemple, durant l'any 2019 el 60,6% de les discriminacions registrades tenien una base gaifòbica mentre que les discriminacions amb base lesbofòbica representaven tan sols el 12,5% del total d'incidències. En aquest sentit, el col·lectiu d'homes gais o bisexuals segueix sent el que més percentatge d'incidències registra anualment.

La invisibilització lèsbica representa un altre tipus de discriminació que pateixen les dones lesbianes i, per això, **elaborem aquest document com a eina de visibilització de la diversitat de situacions lesbofòbiques a Catalunya**, amb l'objectiu de pal·liar el biaix existent i seguir treballant per garantir els drets de la totalitat del col·lectiu.

1.2. Metodologia

Darrere de dades quantitatives, que moltes vegades poden llegir-se d'una manera freda, buida i etèria, hi ha històries, veus, contextos i situacions que travessen les persones afectades i els seus entorns socials. Per l'OCH, el caire psicosocial de l'informe de l'Estat de l'LGTBI-fòbia ha estat sempre un pilar bàsic.

En aquest sentit, **la recerca qualitativa pretén aproximar-se a les vivències discriminatòries patides per les dones lesbianes que no encaixen en els patrons hegemònics de la sexualitat i el gènere i problematitzar el fenomen psicosocial.**¹ Per tant, l'utilitzem amb la finalitat d'obtenir una vivència social entorn de la lesbofòbia, a la qual ens hem aproximat aquests anys a partir de tres tècniques:

- (1) **Anàlisi de casos** de diferents situacions registrades i ateses. És una tècnica d'estudi fonamentada i holística que permet proporcionar informació descriptiva d'un esdeveniment recent (Ceballos-Herrera, 2009; Martínez, 2006); en aquest cas, una situació discriminatòria que és comunicada i atesa per l'equip de l'OCH. El seu objectiu és contribuir a l'enteniment de fenòmens socials complexos (Yin, 2014), de manera que aporta informació simplificada, aclareix significats i comunica un coneixement tàcit que facilita la comprensió a la persona lectora. A més, esdevé una eina útil per a valorar la informació a ressaltar en un judici i per a detectar polítiques a implementar (Stake, 2000). Aquesta tècnica s'utilitza en els informes de l'Estat de l'LGTTBI-fòbia a Catalunya dels anys 2014 – 2019.
- (2) **Entrevistes semiestructurades.** Permeten aconseguir detalls concrets de part de la persona entrevistada, en lloc de manifestacions molt generals. A l'entrevista, el contingut ha de posar de manifest els elements específics que determinen l'efecte o significat d'un esdeveniment, en aquest cas, les situacions discriminatòries. La persona investigadora prepara abans de l'entrevista diferents eixos temàtics a tractar perquè la persona entrevistada abordi efectivament els punts requerits d'acord amb les inquietuds i problemàtica social a estudiar (Flick, 2012). Aquesta tècnica s'utilitza en els informes de l'Estat de l'LGTTBI-fòbia A Catalunya dels anys 2014 – 2017.
- (3) **Produccions Narratives.** La narrativa implica un procés de comunicació dins del qual la persona informant i la investigadora poden intercanviar experiències, donant lloc a un relat final sobre l'experiència compartida d'un tema en concret, en aquest cas, lesbofòbia i la seva situació discriminatòria (Balasch i Montenegro, 2003; Biglia i Bonet-Martí, 2009). La narrativa implica un esforç d'immersió per la persona investigada, en aquest cas, dones que han viscut una situació discriminatòria per motius de la seva orientació sexual. La narrativa, en aquest sentit, és un instrument d'indagació

---

¹ Nota explicativa: En l'Estat de l'LGTTBI-fòbia a Catalunya 2018 no es va poder realitzar una recerca qualitativa per baixa de la Directora d'aquella edició (Directora dels Informes dels anys de 2015 – 2018).

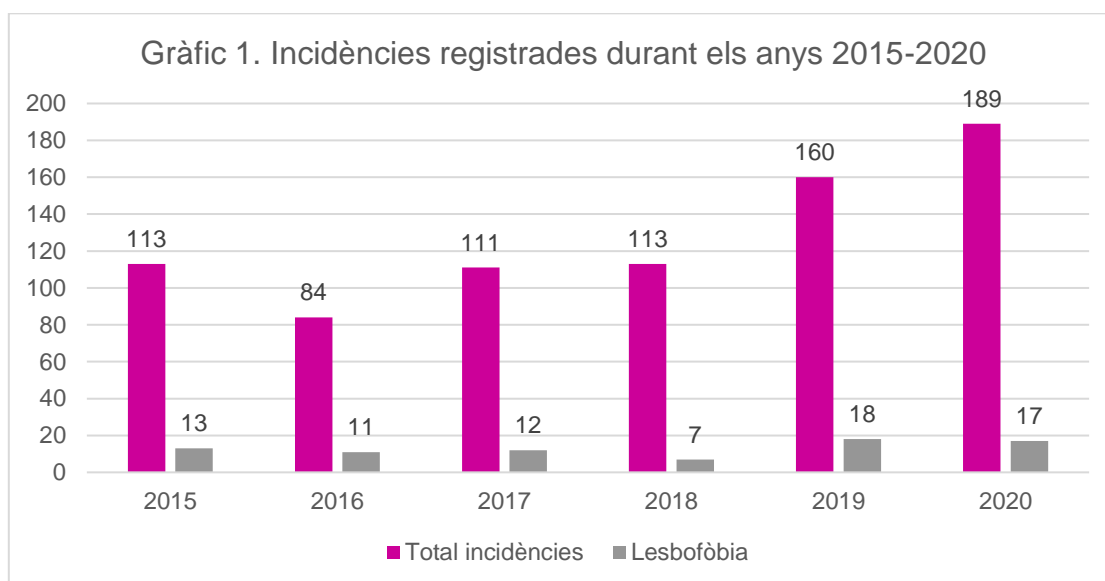
que intenta posar de manifest l'estructuració del sentit del relat conjunt produït. Aquesta tècnica s'introdueix en l'Estat de l'LGTBI-fòbia a Catalunya 2019.

Creiem oportú compilar la recerca qualitativa (anàlisis de casos, entrevistes semiestructurades i produccions narratives) al voltant dels casos de lesbofòbia dels informes dels últims anys. D'una banda, pensem que representa l'evolució de l'equip de l'OCH en el camp de l'aproximació qualitativa i, d'altra banda, que proporciona a la ciutadania aspectes desgranats de les violències i discriminacions lesbofòbiques, que poden ser molt valuoses per a la consecució de polítiques i programes de prevenció, detecció i intervenció.

1.3. Dades quantitatives de recerca qualitativa

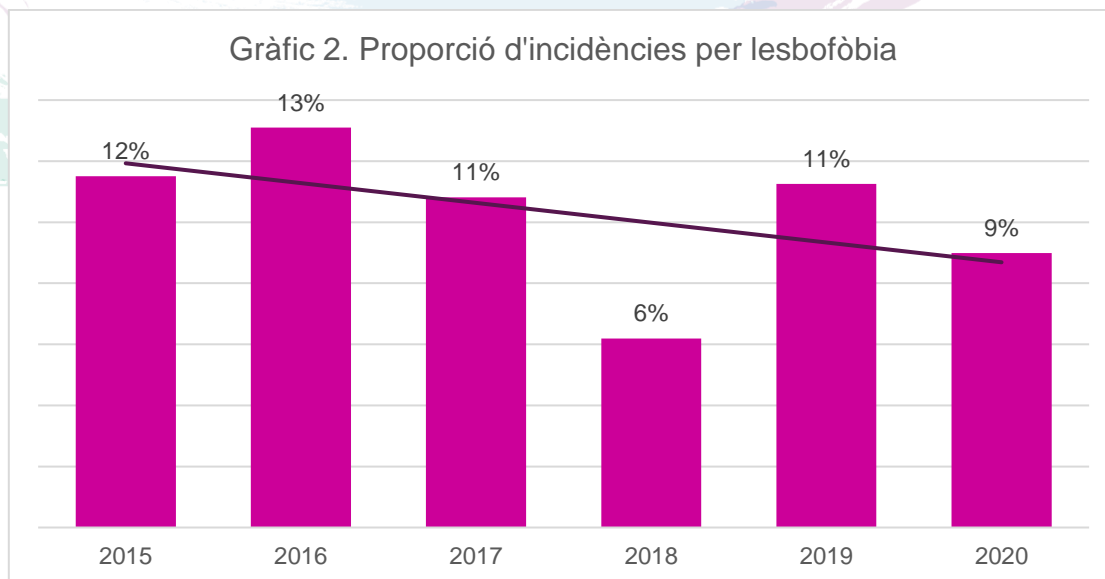
A continuació, exposem breument algunes dades sobre la recerca qualitativa que ha realitzat l'OCH al llarg d'aquests anys al voltant de la lesbofòbia. Aprofitem, també, per agrair a totes les persones que han contribuït en la seva elaboració i evolució, donat que han participat en la millora dels nostres serveis i dels informes anuals de l'Estat de l'LGTBI-fòbia a Catalunya.

El Gràfic 1 mostra les incidències registrades per l'OCH entre el 2015 i el 2020; el nombre d'incidències total i la quantitat d'incidències registrades específicament per lesbofòbia. Segons aquestes dades, les incidències registrades durant aquests anys tenen una projecció a l'alça. Tot i això, s'adverteix que les incidències per lesbofòbia no han augmentat seguint la tendència global.

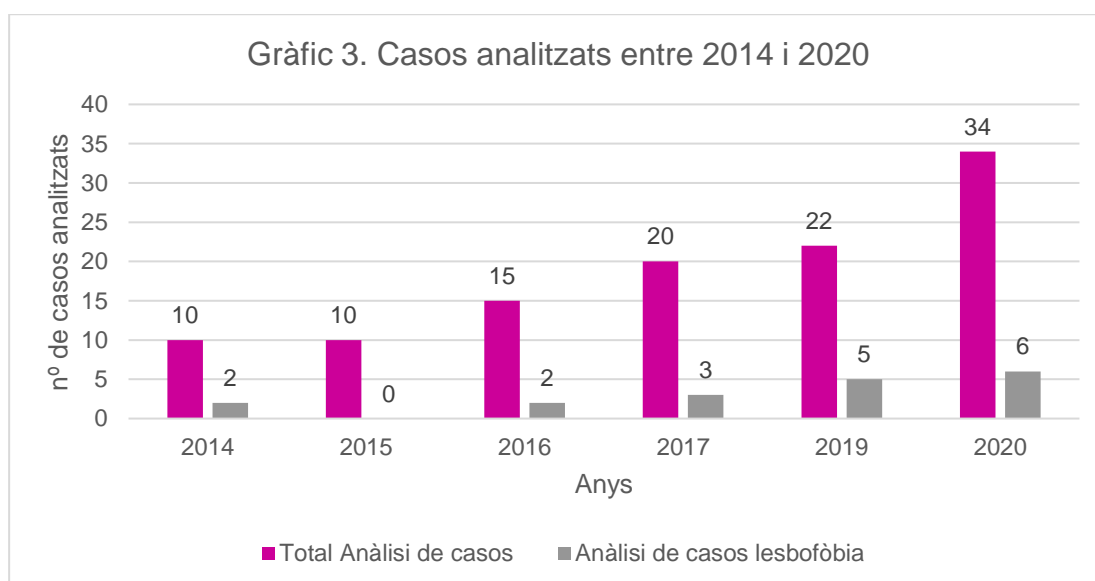

De fet, si ens fixem en la proporció d'incidències registrades específicament per lesbofòbia, durant els últims anys (gràfic 2), advertim que segueix una tendència a la baixa:

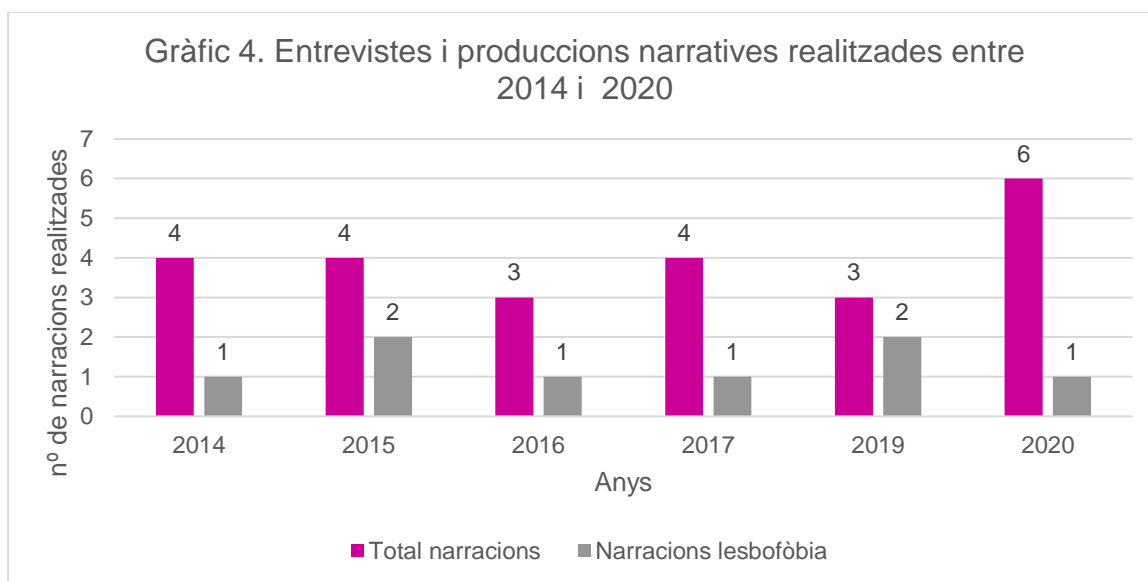

Per l'OCH, l'aproximació qualitativa és cabdal per apropar a la ciutadania la realitat de les discriminacions per motius d'orientació sexual, identitat i/o expressió de gènere. En aquest sentit i com s'ha explicat anteriorment, s'han utilitzat diferents tècniques: l'anàlisi de casos, les entrevistes semiestructurades i les produccions narratives.

Pel que fa als casos analitzats durant els últims anys, al gràfic 3 es pot observar una tendència a l'alça correlacionada amb l'augment del nombre d'incidències. Tot i això, si ens fixem en els casos de lesbofòbia analitzats, veiem que la proporció és molt reduïda.

Per últim, El gràfic 4 mostra que la proporció d'entrevistes semiestructurades (entre el 2014 i el 2017) i de produccions narratives (2019-2020) de casos de lesbofòbia es manté entre 1 i 2 per any. Aquestes tècniques qualitatives permeten que les dones lesbianes o bisexuals que han patit discriminacions lesbofòbiques participin i tinguin agència en el procés de recuperació explicant i relatant elles mateixes la situació viscuda. Així, es construeix un text on participa tant l'equip investigador de l'OCH com les mateixes protagonistes, que participen en el relat de la seva vivència discriminatòria.

A les pròximes pàgines, la persona lectora pot trobar la **compilació de la recerca qualitativa sobre casos de lesbofòbia** analitzada per l'Observatori Contra l'Homofòbia durant els últims anys amb l'objectiu de **visibilitzar la lesbofòbia amb les històries que s'amaguen darrere de les dades**.

2. CASOS DENUNCIATS 2014

2.1. Cas número 1: Discriminació a lesbianes a l'educació

Afectats/des: dones, lesbianes, grup d'edat 2, Barcelona capital. També afectat nen, grup d'edat 1, Barcelona capital. Comunicat personalment.

Descripció: el 28 de febrer del 2014 dues dones acudeixen a un centre escolar concertat de la ciutat de Barcelona amb la intenció d'avaluar la possible matriculació del seu fill. No obstant això els responsables del centre, en comprovar que es tracta d'una família formada per dues persones del mateix sexe i el seu fill, conviden a aquesta parella a no fer-ho adduint que no serien acceptats per la resta de pares i mares, podent ser font de “*xiuxiuejos*”. A més, jutgen com a “*moderna*” la forma de pentinar-se i vestir-se d'aquestes mares. No sent suficient amb això, són advertides que a la resta de nens i nenes del centre els hi podria costar molt acceptar al seu nou company, podent el nen ser objecte de burla a l'hora del pati. Finalment admeten que en els seus llibres de text es descriu la família com la unió d'un pare i una mare, per la qual cosa això seria un problema per al seu fill. Així les coses, els recomanen a aquesta parella buscar un altre centre “*preferiblement públic*” ja que són “*més oberts*” i ajustats a la seva realitat.

Anàlisi: aquesta denúncia és indicativa de la capacitat de penetració de l'homofòbia -en la seva forma lesbòfoba- dins d'un àmbit central per a una societat com és l'educació. El fet que un menor pugui resultar perjudicat d'una manera tan injusta i arbitrària sobre la base d'un prejudici dona la mesura de la fredor amb la qual s'arriba a exercir la discriminació homòfoba. És destacable que en aquest cas l'agressió no sigui física, ni tan sols via insults, sinó que es produeix d'una manera més sofisticada i calculada, tractant en tot moment que la culpa recaigui implícitament en aquestes dues mares per haver triat un model familiar i/o sentimental que, a diferència del model heteronormatiu, no és universalitzable ni benvingut a tot arreu. Alguna cosa que segons donen a entendre els responsables d'aquest centre ja hauria de ser de coneixement d'aquestes dones, donat la llista d'inevitables efectes negatius en format cascada que els exposen. L'homofòbia a l'educació és un retrat de la situació social real dels drets LGTB+I. Pel seu component moralista i aspiracional, a l'educació de les i els fills una societat tendeix a plasmar els seus projectes més lloables i proveïts de dignitat, és l'espai de l'haver de ser. Quan una situació formal de diversitat afectivo-sexual es topa amb una realitat empírica com aquesta, ens avisa que subjeu un substrat fòbic cap al fet lèsbic, gai, transsexual o bisexual.

És a dir, sota aquesta forma de pensar pot ser que sigui acceptable veure a gais en televisió, a lesbianes en certs àmbits esportius, a transsexuals accedint a un procés de reassignació de sexe... és per tant tolerable que les persones LGTB+I estiguin on han d'estar, en el seu ambient. Però una vegada transcendeixen aquest espai, la permissibilitat s'acaba i comença el rebuig i la discriminació. Això és el que aquest cas representa amb exactitud, l'homofòbia immaterial i latent que, en nom d'allò més lloable, mostra el pitjor d'una societat. S'ha d'afegir el perjudici específic sobre el menor, un acte irresponsable per part d'aquells sobre els quals recau la responsabilitat d'educar. En afectar més enllà de les mares, ens parla del caràcter sistèmic i transversal d'aquesta forma d'homofòbia, doncs no acaba on comença. D'aquesta manera, la capacitat de victimització col·lateral d'aquesta forma de discriminació és múltiple i en cadena: afecta a les dues adultes, al seu fill i també a la resta d'estudiants d'aquest centre, que es veuen tancats i tancades en l'homofòbia dels seus majors.

Lògicament aquestes persones van optar per matricular al seu fill a un altre centre, i així evitar l'agressió psicològica que se'ls anunciava. Aquesta forma d'homofòbia fa servir el principi d'elecció racional per poder-se perpetuar: en el seu lloc, ningú matricularia al seu fill en aquest centre donats els antecedents. D'aquesta manera les víctimes sortegen l'homofòbia i els victimaris mantenen la seva atmosfera repressiva intacta.

Finalment, assenyalar la gravetat de les indicacions dels responsables del centre concertat perquè el nen sigui matriculat en un de públic. Aquesta confessió entorn de la discriminació que exerceixen malgrat rebre fons públics no hauria de passar inadvertida per part de les autoritats educatives.

2.2. Cas número 2: Agressió verbal i insults en la via pública a lesbianes

Afectats/des: dues dones, lesbianes, grup d'edat 2, Barcelona capital. Comunicat per formulari web.

Descripció: al juny de 2014 una parella de dones passeja pel centre de Barcelona quan un home jove xoca de manera intencional amb el costat d'una d'elles, en senyal de menyspreu. Aquesta parella es queixa d'aquesta actitud, i en avançar uns metres el noi es gira i els increpa: "*lesbianas de mierda, comedme la polla*" la qual cosa repeteix en diverses ocasions, al mateix temps que es toca els seus genitals. L'esdeveniment no va més enllà i les noies segueixen el seu camí.

Anàlisi: com en el cas descrit anteriorment, en aquesta denúncia també intervenen els insults en la via pública. Per com és d'estesa d'aquesta pràctica no ens ha d'estranyar que novament s'hagi seleccionat un exemple similar, especialment en incórrer en el terreny de la lesbofòbia. Les dones no heterosexuales no estan exemptes de les problemàtiques que experimenten als carrers les dones heterosexuales i, addicionalment, pateixen agressions específiques.

Sent així, és apreciable el component sexual de l'agressió, fruit de la percepció social de la dona com a objecte, així com el condicionant lesbofòbic transmès a través de l'agressivitat verbal. D'aquesta manera, no hi ha dubte que aquest cas constitueix un clar exemple de masclisme i lesbofòbia actuant conjuntament, deixant constància de la doble discriminació que poden patir les dones lesbianes que s'atreveixen a mostrar públicament la seva orientació afectiva-sexual.

Són molts i més profunds els diagnòstics sociològics que s'han fet entorn d'aquesta qüestió, els quals transcendeixen les capacitats d'un informe com a aquest. No obstant això sí és necessari reparar en la qüestió de l'estatus i del privilegi.

A través d'aquest element podem arribar a comprendre com un home, blanc, heterosexual, el qual està proveït de privilegis fruit d'una posició prominent en l'àmbit social pel simple fet de ser-ho, pot arribar a sentir-se intimidat per l'ascens social de dones, persones d'una altra ètnia o individus amb sexualitats no normatives. Per molt pedagògic que se sigui en el procés, la igualtat suposa la fi del privilegi: és el pas d'un esquema de benefici constant, arbitrari i sistemàtic a un altre organitzat sobre la base del repartiment equitatiu i la aleatorietat.

Fent ús de les fòbies i de la gosadia pública que encara li permet la seva posició social afavorida, aquest home expressa rebuig a una igualtat que l'amenaça. Encarnant la seva por es troben les seves víctimes, dues dones lesbianes, que no amaguen la seva afectivitat i que per sort es van ocupar de relatar la seva experiència a l'OCH, evitant així que aquesta situació tan representativa de les estructures de pensament social passi inadvertida.

3. CASOS DENUNCIATS 2016

3.1. Cas número 1: Insults a una parella de dones al centre de Barcelona

Afectat/des: Parella de dones, agressió verbal i física.

Descripció: Una parella de dones en un bar a la plaça Urquinaona del centre de Barcelona es fan un petó i un noi els crida l'atenció. Instants després, un altre noi, amic del primer, ensenya els genitals. Elles surten a cridar-li l'atenció i ell els pega i surt corrent. Elles el persegueixen, la policia practica una detenció sobre un d'ells i l'altre fuig pel metro de Tetuan.

Anàlisi: Se'ns notifica aquest cas a través de GayLes TV, mitjà de comunicació LGTBI. Es tracta d'una agressió verbal i física lesbofòbica per part d'un grup d'homes. Les agressions a dones tenen, també, una implicació masclista, atès que se solen donar per part d'homes i, moltes vegades, tenen un component d'assetjament sexual, com pot ser aquest cas, ja que, segons les dades reportades per les víctimes, un dels agressors va ensenyar els genitals. En el moment en què elles s'hi encaren apareix l'agressió física, com a resposta improvisada d'un fet que sembla que els agressors no s'esperaven i podrien haver viscut com una amenaça. En aquest cas la policia hi va poder intervenir en el moment, responent al deure d'intervenció, i va acabar amb la detenció d'un d'ells.

3.2. Cas número 2: Assetjament laboral a una dona de la funció pública per la seva orientació afectivosexual i la seva expressió de gènere

Afectat/des: Dona lesbiana o bisexual, àmbit laboral.

Descripció: Dona de la funció pública denuncia que al seu lloc de treball viu una situació d'assetjament per raó de la seva orientació afectivosexual i per la seva expressió de gènere des de fa, almenys, dos mesos. L'assetjament, ens reporta la dona afectada, es dona per part de diversos/es companys/es del lloc de feina, i implica insults, intimidacions, burles i empentes, i l'ha afectat a tots els nivells. La víctima ens indica que ha denunciat per via penal. En el seu espai de feina no rep cap suport ni tampoc s'ha pres cap mesura en aquest sentit.

Anàlisi: Es tracta d'un cas clar d'assetjament laboral LGTBI i tot el que implica en l'àmbit personal per a la víctima. En aquest cas, l'assetjament es duu a terme per part de diversos/es companys/es de feina i, per tant, poder buscar suport és molt difícil, i, alhora, també pot implicar que es tracta d'un entorn laboral molt hostil i amb molta permissivitat per part de les persones responsables en el lloc de treball.

El fet que existeixi una llei d'igualtat d'oportunitats entre homes i dones, i els plans d'igualtat continguts en aquesta, i la Llei 11/2014, no ha provocat que arribi una bona formació en tots els entorns de treball, ni que es desenvolupin protocols de prevenció o d'actuació al voltant de la realitat de l'assetjament, i, per tant, l'entorn de treball es converteix en un entorn hostil i impune per a l'assetjament laboral per causes d'orientació afectivosexual, identitat de gènere o expressió de gènere. En aquest cas, la víctima ha pogut denunciar i s'ha produït un judici, però observant les característiques d'aquest assetjament es pot pensar que potser hi ha moltes altres persones que no estan denunciant aquesta realitat i que, per tant, és complicat conèixer la situació real de les persones LGTBI en l'àmbit laboral.

4. CASOS DENUNCIATS 2017

4.1. Cas número 1: Agressió verbal a una parella de dones lesbianes al metro de Barcelona

Afectat/des: dones lesbianes, agressió verbal

Descripció: Dues dones lesbianes que són parella són insultades i humiliades per un grup de nois turistes i, especialment, per un en concret, ja que en veure que les dones es defensaven i indicaven que podien trucar la policia la resta de nois van aturar les burles. Tot i això, un d'ells va continuar i fins i tot volia posar quan les noies van treure el mòbil per fotografiar-lo. Les dues dones van indicar que van tenir certa por, especialment pel fet que, si no ho denunciaven, aquestes persones podien continuar la resta del dia i la nit fent el mateix a altres persones, especialment dones. Les dues dones van posar una denúncia als Mossos d'Esquadra, atès que es van poder identificar els agressors, però es va arxivar el cas perquè es tractava d'una agressió verbal sense amenaces. El cas va arribar a l'Àrea LGTBI de la Generalitat de Catalunya, des d'on es va demanar a les víctimes que aportessin proves dels fets, però no ho van poder fer.

Anàlisi: Les agressions verbals i assetjaments en espais públics a dones és força habitual. En aquest cas les víctimes eren increpades pel fet d'estar mostrant visiblement una relació afectivosexual, cosa que molestava els agressors, que no volien aquesta demostració. Es tracta d'agressions en què la identificació dels agressors sol ser difícil, però no ho va ser en aquest cas concret. Fins al 2017 les agressions verbals estaven tipificades com a possibles delictes, però en el moment de l'agressió ja no era així; és per aquest motiu que es va arxivar el cas. Això sí, malgrat tenir la identitat dels agressors no es va poder tramitar cap sanció, a causa de la manca d'investigació. Les víctimes d'agressió és difícil que es puguin fer càrrec d'aportar proves, si no és que veuen compromesa la seva integritat física o la seva vida, ja que no tenen la formació ni els recursos per fer-ho.

4.2. Cas número 2: Assetjament a les xarxes socials a una dona per la seva orientació afectivosexual a través de la pàgina del seu lloc de treball

Afectat/des: dona lesbiana, xarxes socials

Descripció: La víctima treballa en un bar nocturn, a la pàgina de Facebook del qual deixen comentaris crítics sobre ella, la seva feina i sobre el fet que és lesbiana i la seva expressió de gènere. Sembla que els perfils que deixen els comentaris són falsos, és a dir, no corresponen amb la persona que realment està escrivint.

Des d'aquests missatges la víctima també rep missatges directes i fan al·lusió a persones d'altres entorns, fet que podria significar que el motiu de fons és alguna situació de caràcter personal que aprofita el fet que la víctima sigui lesbiana i la seva expressió de gènere per agredir-la. Des de l'OCH es va rebre la incidència al registre i es va notificar a l'Àrea LGTBI de la Generalitat de Catalunya.

Anàlisi: Es tracta d'una situació d'assetjament i humiliació a través de les xarxes socials a una dona lesbiana aprofitant la seva condició i la seva expressió de gènere per agredir-la. El fet que es faci servir l'orientació afectivosexual o la identitat o expressió de gènere d'una persona per tal d'atacar-la i agredir-la indica que encara es relacionen les realitats afectivosexuals i de gènere no normatives amb una característica que no entra dins la normalitat i que no és desitjable per a cap persona, que és quelcom humiliant o una cosa de què cal amagar-se. El fet de fer servir les xarxes socials dona un espai d'anonimat a la o les persones que permet crear perfils falsos i agredir qualsevol persona amb certa impunitat i llibertat. La realitat i gestió de les xarxes socials continua sent problemàtica per les dificultats per intervenir-hi pel que fa a la identificació, investigació i sancionament, atès que són empreses d'altres països i, per tant, la normativa que les afecta és la dels països on hi ha registrades les seves seues socials.

4.3. Cas número 3: Denegació d'accés a les tècniques de reproducció assistida per part d'una mútua privada de salut

Afectat/des: dona lesbiana, salut

Descripció: Una parella de dones volen accedir a les tècniques de reproducció humana assistida per tenir una criatura. Per fer-ho decideixen fer-se una assegurança mèdica privada pels elevats costos d'aquests mètodes a les clíniques privades.

Després d'un any i mig assegurades demanen unes proves determinades i els notifiquen que aquestes proves les ha de demanar un professional de la ginecologia de l'assegurança i quan intenten demanar cita per telèfon amb aquest professional la resposta que reben és que “aquest tipus d'anàlitzes no queden previstes per a parelles de dones, només per a parelles compostes per un home i una dona”. D'una banda, consideren que es tracta d'una situació de discriminació per la seva orientació afectivosexual; a més, en el moment de contractar l'assegurança ja van indicar que el motiu principal pel qual ho feien era per tenir una criatura; per tant, d'altra banda, també cal tenir en compte la manca d'informació en aquest sentit. Finalment les víctimes no continuen amb el procés proposat des de l'OCH.

Anàlisi: Si bé a Catalunya a la sanitat pública ja s'ha aprovat un protocol d'accés a les tècniques de reproducció humana assistida per tal de garantir-ne l'accés a qualsevol persona, l'àmbit mèdic privat no respon de la mateixa manera davant aquesta situació. Com que es tracta d'un contracte privat entre dues parts es considera que poden actuar lliurement, tot i que en aquest cas es va denegar la informació a l'inici d'establir el contracte. D'altra banda, caldria preguntar-se, també, si, malgrat que sigui una relació contractual privada, la denegació d'un servei per l'orientació afectivosexual d'una persona no podria ser considerada una situació amb un possible tracte discriminatori. Finalment, cal destacar les dificultats en aquests casos per donar continuïtat jurídica a aquest tipus d'incidències per la situació de vulnerabilitat en què es troben les víctimes. En el moment que, després de temps de valoracions per tenir criatures, s'afegeix el temps de decisió del mètode per fer-ho i les condicions materials i emocionals per fer-ho, així com la mentalització per part de les implicades del temps que es pot trigar i de les dificultats que poden sorgir, posar encara més dificultats a aquest procés és frustrant i dolorós. Gestionar tota aquesta situació i sumar-hi un procés jurídic no és fàcil.

5. CASOS DENUNCIATS 2019

5.1. Cas número 1: Preguntes lesbofòbiques per part d'una treballadora social

Característiques incidència: dona lesbiana, violència institucional.

Descripció: La víctima es va reunir per primera vegada amb una treballadora social per a l'accés a una comunitat terapèutica on se li van fer les següents preguntes de caire lesbofòbic:

- Nombre de parelles que havia tingut i, al saber que la seva parella tenia nom de dona, li va preguntar si era homosexual o bisexual.
- Què en pensaven els seus pares sobre que fos homosexual i que prengués drogues.

Anàlisi: En aquest cas, podem veure com una treballadora social fa una sèrie de preguntes que relacionen directament el fet de formar part del col·lectiu LGTBI amb quelcom conflictiu en l'àmbit personal i familiar. Això succeeix en el moment en el que se li pregunta què opinen els seus pares de que sigui lesbiana, pregunta que no faria a algú heterosexual. Amb aquest tipus de preguntes la treballadora social està, en primer lloc, intentant esbrinar quelcom que no té a veure amb l'accés a la comunitat terapèutica i, en segon lloc, està inferint que el fet de ser lesbiana o bisexual és quelcom conflictiu a escala familiar. El problema amb aquesta situació és que la professional està fent preguntes fora de lloc i que semblen més morboses que res, com per exemple, voler saber si la víctima és bisexual o lesbiana, com si això tingués cap tipus de rellevància amb la teràpia o l'addicció.

El que podem extreure d'això és que una professional, com una treballadora social, hauria de preguntar allò imprescindible per la situació en concret, sense dur a terme un tracte diferent a persones LGTBI de les cisheterosexuals, quan el tarannà de la visita no implica cap qüestionament al respecte.

5.2. Cas número 2: Lesbofòbia d'un home a una parella de dones lesbianes i mares

Característiques incidència: parella lesbiana, agressió física, violència verbal i amenaces.

Descripció: Una parella de dones és subjecte d'insults, amenaces i aprehensió física violenta per un home a una terrassa d'un bar.

La persona agressora agafa pel braç a una de les dones i la sacseja, tot això davant d'un menor de quatre anys, fill de la parella lesbiana: “El vostre fill, de què? No és normal que tingui dues mares, bolleres de merda, pobres nens, filles de puta, comecoños” i profereix una amenaça de mort: “us mataré bolleres”.

L'agressor va intentar tornar a agredir-les acostant-se amb el puny en alt però va ser inhibit pels clients de la terrassa on estaven, que van alçar-se per evitar l'agressió.

Anàlisi: La situació està relacionada amb el lesbiansime i la concepció de maternitat que té la persona agressora. Això genera aquest comportament lesbofòbic cap a aquesta parella de dones i aquestes violències que impedeixen i coarten la llibertat d'altres diversitats sexuals i de gènere, com pot ser la comunitat lesbiana. Es trobem aleshores davant d'una discriminació directa, per associació i a la vegada múltiple: són dones però el que més es veu que incomoda, és que siguin mares. Allò pot comportar tant lesbofòbia com misogínia, en el sentit de que la maternitat està únicament associada a un imaginari teòric concret d'allò que és ser una dona heterosexual. L'agressió es situa en un àmbit correccional: “com dues dones poden ser mares?” Per això s'explica la utilització de violència, per la impossibilitat d'actuació i de correcció i, per tant, la lesbofòbia i misogínia d'aquest home.

Aquest tipus d'accions no s'integren i estan totalment descontextualitzades de la realitat LGTBI que viu la societat i que, des de l'Observatori, reivindiquem: la sexualitat és diversa, la maternitat i els models de famílies són diversos i en tenim aquesta llibertat que no ha d'estar assignada a cap paràmetre o rol hegemònic que el que fa únicament és coartar la llibertat del col·lectiu LGTBI.

5.3. Cas número 3: Lesbofòbia a un pis de lloguer

Característiques incidència: lesbiana, insults discriminatoris.

Descripció: Una dona lesbiana és recriminada lesbofòbicaament per una companya de lloguer arran de problemes domèstics. Els insults són: “lesbianes de merda”, “marimachos desocupados”, “chismosa”, “vaga”, “sucia”.

Anàlisi: Ens situem en la forma d'insult lesbofòbic més comú: una vegada surten dissidències o conflictes, l'insult fàcil és acudir a la diversitat sexual o a la identitat no hegemònica, com a forma per arraconar a les persones LGTBI i exposar-les fora del sistema o com a anòmales per incidir que no tenen autoritat o autonomia d'actuació, o que es situen per sota de les que no ho són. La perillositat de les identitats binàries o hegemòniques es situa en la utilització d'adjectius, construïts com pejoratius, per la correcció o per l'assignació d'aquests adjectius, successivament amb les persones del col·lectiu LGTBI per a la seva categorització. És a dir, com veiem, aquests insults es fan cap a la dona lesbiana arran de ser lesbiana: fent una assimilació pejorativa i generalitzada de les dones lesbianes. Per tant, discriminació per associació.

Hem d'entendre que la diversitat identitària i sexual no s'adscriu de cap manera a un estereotip concret. La generalització és una manera d'atac per ridiculitzar o posar en inferioritat a un grup de persones. La diversitat sexual i identitària és fruit màxim de la llibertat i l'autorepresentació autònoma i personal. En aquest sentit, aquesta connexió d'insults cap a aquesta dona construeix un tipus de lesbofòbia que cap tractar amb el trencament d'estereotips i rols de gènere.

5.4. Cas número 4: Agressió verbal lesbofòba al transport públic.

Característiques incidència: parella lesbiana, agressió verbal.

Descripció: Una parella de dones va fer-se un petó al metro, quan una dona que estava dins amb un home i un nadó, va començar a insultar-les i increpar-les que estaven a un espai públic amb menors presents.

Els insults van consistir en frases com: “mariconas”, “mariquitas”, “ireis al infierno”, “comepollas”, “a mi me da asco veros a vosotras besándoos”, “mira la chupapollas esta”.

En determinat moment, una de les dues dones va començar a gravar-li i la dona va intentar llevar-li el telèfon. Es va interposar l'altra dona i, al no aconseguir-ho, la va agafar dels braços i la va sacsejar clavant-li les ungles. Aporta part de lesions.

La dona va estar deu minuts cridant a la parella, fins i tot les va escopir, fins que aquestes van baixar del metro. Una de les dues dones de la parella va patir un atac d'ansietat. Aporta part d'urgències.

Anàlisi: Aquest cas demostra, una vegada més, la necessitat de reivindicar els afectes de la comunitat LGTBI a l'espai públic. Que allò personal ha de ser polític i, per tant, públic. Les mostres o maneres d'amar de la comunitat LGTBI han d'acceptar-se a l'espai públic vers aquesta 'castitat', que es promulga des del conservadorisme moral per oprimir la nostra sexualitat i les nostres maneres diverses de sentir.

Aquest discurs ha de ser combatut amb més visibilitat i més diversitat. Les nostres maneres d'estimar són tan legítimes com aquelles maneres hegemòniques que el sistema heteropatriarcal imposa. Són tan legítimes perquè són les maneres que sabem, gaudim i ens neix d'aquesta manera. Per tant, cap persona està legitimada per imposar-nos unes altres o reprimir aquestes que sabem, fem o gaudim. Això significa coartar la nostra llibertat i el lliure desenvolupament de la nostra persona, que esdevé un dret fonamental.

Veiem al cas exposat, que els insults i l'agressió es dona per la falta d'enteniment d'aquesta realitat LGTBI i per una voluntat d'opressió i repressió d'aquestes formes de mostrar afecte. Per voler contradir aquestes realitats en les quals vivim la comunitat LGTBI i que són la nostra forma d'expressió i de vida.

La reacció per part d'aquesta dona conforma lesbofòbia perquè les subjectes contra les que s'hi ataca són una parella de dones i, aleshores, esdevé discriminació per orientació sexual.

5.5. Cas número 5: Formularis discriminatoris de l'Ajuntament de Barcelona que no contemplen la diversitat de les famílies LGTBI.

Característiques incidència: parella lesbiana, institució pública.

Descripció: Una parella de mares lesbianes volen emplenar un formulari per demanar una beca a l'Ajuntament de Barcelona per acudir a casals d'estiu.

El punt 4 del formulari obliga a seleccionar a l'apartat "Nucli de convivència" a "Mare i Pare" i no dona lloc a diversitat de famílies LGTBI.

Anàlisi: En aquest cas veiem clarament un tipus de violència institucional, al no donar l'oportunitat a dues mares lesbianes a trobar com a opció la seva realitat familiar. Una realitat que la llei 11/2014, de 10 d'octubre, contempla al seu article 22.

En aquest sentit veiem que la violència institucional és una de les violències que genera un relat: les diversitats familiars no existeixen perquè no estan com a opció o no hi ha rastre al text escrit que atorguen les administracions públiques. El “si no s’escriu, no existeix”.

I no, aquestes realitats han de ser reivindicades i reclamades per que sí existeix, ho sabem, i ens està garantit per lleis sancionades pels poders públics. Per això, cal fer una acció directa que reclami responsabilitats a l’Ajuntament de Barcelona i a les entitats públiques, perquè s’adeqüin a les lleis que reconeixen aquests drets al col·lectiu LGTBI i que també són d’obligatòria aplicació per als poders públics.

6. CASOS DENUNCIATS 2020

6.1. Cas número 1: Formularis administració pública inadequats

Característiques incidències: Dona lesbiana, institucional

Descripció: L'Associació FLG (Famílies de Lesbianes i Gais) ens fa arribar la queixa d'una mare que visita la web d'una Oficina per l'Atenció a la Ciutadania (OAC) de l'Ajuntament de Barcelona amb la intenció d'emplenar un formulari d'ajuts per a casals d'estiu CVE 2020. En el formulari en l'apartat 4, corresponent a les dades de nucli de convivència, les opcions presentades són mare/tutora i pare/tutor. Ens coordinem amb FLG per fer arribar una queixa a l'Oficina per la No Discriminació de Barcelona i fem post a xarxes socials denunciant públicament la situació i demanant la modificació dels formularis pensant en la CVE 2021. Proposem les següents modificacions en el formulari: (1) Familiar 1 o bé Mare/Pare/Tutor/a 1 i (2) Familiar 2 o bé Mare/Pare/Tutor/a 2.

L'OND transmet aquesta queixa al Departament de Promoció de la Infància de l'Ajuntament de Barcelona. Aquest, ens contesta que l'Ajuntament es compromet amb els valors de la diversitat afectiva sexual i de gènere i a canviar els formularis per l'any 2021. Tanmateix, comenta que no pot canviar els formularis de 2020 perquè *“en aquesta edició, no ens és possible perquè cometríem una doble discriminació amb les persones que ja els han omplert”*.

Des de FLG i l'OCH trobem insuficient la resposta i així li fem arribar el nostre parer al Departament de Promoció de la Infància.

Anàlisi: Els formularis de l'administració també reproduïen els patrons hegemònics del sistema sexe-gènere i els models familiars imperants, obviant altres maneres d'estar, sentir i organitzar-se al món i a la quotidianitat.

La invisibilitat de l'existència de diferents models de família de les institucions que haurien de ser exemplars en les polítiques relacionades amb la diversitat afectiva sexual i de gènere, tot pensant als diferents models de famílies que són presents en la nostra societat.

Creiem que les modificacions en les aplicacions informàtiques no són una activitat ingent per l'administració ni de cost elevat i que és imperiós que el col·lectiu LGTBI es vegi pensat i reflectit en les administracions públiques, que encara que sigui de forma indirecte, poden seguir invisibilitzant realitats del col·lectiu. El ventall de la diversitat ha de ser reflectit en els espais institucionals, ja que cristal·litzen en gran majoria la implementació de les polítiques públiques que ens travessen i afecten com a persones i com a societat.

En aquest cas, parlem d'un formulari d'ajuts de casals d'estiu però aquesta incidència ens la podem trobar en nombrosos espais i àmbits on els diferents models familiars no són pensats per part de les institucions/administracions. Acostuma a ser recurrent les opcions de mare/pare com bé és cert, que tant de l'Ajuntament de Barcelona, com del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, han exposat mitjançant instruccions una adequació dels formularis que compleixin amb la Llei 11/2014 i amb les realitats del col·lectiu LGTBI i els diferents models familiars. Tanmateix, aquests canvis, com queda palès encara no han arribat a la totalitat dels formularis que s'utilitzen en les diferents administracions, podent ocasionar un greuge a la pluralitat de la nostra societat.

6.2. Cas número 2: Lesbofòbia en l'àmbit familiar

Característiques incidència: Dona lesbiana, familiar

Descripció: L'afectada es va posar en contacte amb l'OCH, ja que el confinament va ser dictaminat mentre ella era a casa dels seus pares, atès que ells estaven de viatge i ella estava cuidant a la seva gossa. En el moment del registre de la incidència, els seus pares estaven a punt de tornar i ella assegurava que no podia quedar-se a casa perquè el seu pare té comentaris lesbofòbics continuats i complica la convivència amb ell, no tenen bona relació des de fa temps. També va comentar que no manté bona relació amb la seva germana per culpa d'aquesta situació i que pateix psicològicament pel maltractament familiar tan greu que ha de viure quan està amb ells. Finalment, l'afectada va informar que no podia ser a casa quan el seu pare tornés del viatge. Una amiga seva li va oferir d'anar a casa seva, però això implicava moure's de Terrassa a Castelldefels en el període de confinament total.

En el seu missatge, la víctima va preguntar a l'OCH si alguna associació la podia ajudar perquè es pogués traslladar a casa d'una amiga en ple confinament, justificant-ho amb la situació de maltractament familiar que pateix al domicili habitual dels seus pares. Ella mateixa ja havia trucat als Mossos d'Esquadra per explicar la seva situació i li van dir que l'entenien, però que no podien assegurar-li si en el control policial en carretera la deixarien traslladar-se. Atesa la situació explicada pel cos policial, va preguntar a l'OCH què podia fer i a on es podia dirigir.

Des de l'OCH se li va oferir atenció psicosocial per telèfon per assegurar-nos que estava bé i comentar la situació amb més detall i valorar opcions. Al cap d'uns dies, la persona afectada va contestar que l'Associació LGTBI de Terrassa, junt amb l'Ajuntament de Terrassa i l'Àrea LGTBI de la Generalitat de Catalunya li van donar assistència i van fer-li un certificat per poder traslladar-se de la ciutat. La persona afectada va comunicar a l'OCH que no va tenir problema en el trasllat i donava les gràcies per les gestions realitzades.

Anàlisi: Aquest cas ens mostra com moltes persones LGTBI+ (en aquest cas una dona lesbiana) no se senten segures ni en les seves pròpies llars. Alhora, la situació exposada en aquesta incidència també és un clar exemple dels perills ocults de la pandèmia dins de la privacitat dels habitatges. Igual que moltes dones maltractades es van quedar tancades durant mesos i en un moment de crisi sanitària, econòmica i social amb els seus maltractadors; el mateix ha succeït amb persones LGTBI+. Per tant, aquest cas exemplifica com durant l'època de confinament domiciliari total no totes les persones del col·lectiu estaven segures perquè no sortien a la via pública (àmbit on es produeixen un número elevat d'agressions/discriminacions), sinó que havien de patir l'estrès que suposa un tancament en el domicili amb el de tenir por de les vexacions i agressions que poguessin patir en el cas de les persones convivents.

Per altra banda, la situació descrita també mostra com molts cops viure a casa dels pares no suposa una comoditat per a les persones dissidents de gènere o sexo-afectivament, ja que et pots trobar en situacions de maltracte si es verbalitza la nostra identitat o si la fem patent amb la nostra expressió de gènere. En el cas de la víctima i/o persona afectada, ella va poder fugir d'aquest espai hostil i va poder evitar el fet d'haver d'armariar-se o limitar la seva identitat davant d'aquestes persones, però malauradament és probable que persones LGTBI+ haguessin de tornar a casa dels seus pares del confinament per motius econòmics i això implicués haver de reprimir-se, suposant unes conseqüències en el benestar emocional de les persones.

Finalment, per com es va resoldre aquesta incidència és remarcable el fet que existeixin entitats LGTBI+ en l'àmbit municipal que puguin atendre amb major proximitat situacions d'LGTBI-fòbia, conjuntament amb l'administració. En aquest cas concret, el fet que Terrassa disposi d'una associació LGTBI+ probablement va accelerar el tràmit amb l'Ajuntament del mateix municipi i van poder prevenir la situació de maltractament a la que la víctima s'hagués exposat si no s'hagués arribat a trobar una solució com més aviat millor.

6.3. Cas número 3: Agressió verbal virtual a una professora de secundària

Característiques incidència: Dona lesbiana, laboral

Descripció: L'afectada és professora de secundària i va denunciar a l'OCH que el dimecres 10 de juny va patir una agressió verbal homòfoba per part d'un alumne menor d'edat. L'agressió va ser a través d'un Google Form anònim. A la pregunta "Digues 2 coses que podria millorar la professora" l'alumne va contestar "*Que deixi de ser tan puta i que també deixi l'homosexualitat, això és cosa del dimoni*".

La denunciante va aconseguir identificar l'alumne responsable de l'agressió i es posà en contacte amb l'Oficina per la No Discriminació, la Secretaria del Consell Nacional LGBTI i el Centre LGTBI de Barcelona. L'objectiu de la víctima era que l'alumna rebés un curs de sensibilització i que el claustre del centre pogués rebre una formació per poder treballar la diversitat sexual i de gènere a les aules, ja que va assegurar a l'OCH que no era la primera agressió LGTBIfòbica que hi va haver per part d'un alumne a un professor i entre l'alumnat a l'escola.

Al cap d'uns dies, la denunciante va comentar que el 15 de juny es va fer una entrevista amb l'alumne que va fer l'agressió lesbofòbica, la seva mare, el tutor i la directora del centre. L'entrevista va durar 15 minuts i la família ja havia estat informada de l'incident. En aquesta reunió, la mare va proposar que aquest tema es derivés a la psicòloga de l'alumne (amb la qual té contacte setmanal). Van considerar que era la millor opció, ja que el curs s'acabava el 19 de juny.

Per part del centre, van comunicar a la denunciante que el curs que ve se seguirien fent algunes actuacions, però que encara no saben quines serien i que se sentien una mica perduts sobre què fer quan es produeix una agressió d'un alumne a un professor (no entre iguals) i de caràcter homòfob. La denunciante va comentar que el curs que ve no seria al centre i que no podria fer un seguiment de les actuacions preventives d'LGTFBifòbia.

Anàlisi: En aquest tercer cas de lesbofòbia veiem com, novament, una professora de secundària sexe-afectivament dissident es veu assetjada per la seva identitat en el seu lloc de treball. A diferència de la situació descrita en el primer cas, els fets (tot i que per via telemàtica) es van donar en el context d'un institut públic en comptes d'un de privat. Tot i que extreure'n conclusions científicament fonamentades no és possible, ja que no ens hem encarregat de fer un treball de camp al respecte i la mostra és molt petita (2 casos), sí que és apreciable que la víctima va trobar en l'institut públic un centre més col·laboratiu a l'hora de dur a terme accions per prevenir i erradicar l'LGTFBifòbia del centre un cop aquesta situació es va produir.

Tanmateix, tot i la voluntat del centre per tal de fer efectives mesures que poguessin ajudar a evitar que més persones com la denunciante visquin comentaris o situacions similars per la seva orientació sexual, des de la direcció es reconeix una manca de protocol o full de ruta específic que els guiï a l'hora de procurar que el centre sigui un espai més inclusiu pel que fa a la diversitat sexual i de gènere. Aquesta honestedat envers la ignorància de com procedir mostra com encara que a Catalunya tinguem normes que tinguin com a objectiu la prevenció i erradicació de l'LGTFBifòbia «obligant» a dur a terme polítiques públiques en aquest sentit, sent vigilants en la implementació de la normativa cristal·litzada en accions i mesures concretes.

En concret, a l'article 12 de la citada Llei, en el seu punt 2 diu «s'ha de vetllar perquè la diversitat sexual i afectiva, la identitat de gènere i els diferents models de família siguin respectats en els diferents àmbits educatius», mentre que en el punt 5 assevera «El respecte a la diversitat pel que fa a l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere i als principis d'aquesta llei ha d'ésser efectiu en tot el sistema educatiu, en els centres i entitats de formació, en l'educació d'adults, en la formació de mares i pares, en les activitats esportives escolars i en les activitats de lleure infantil i juvenil».

Com es pot apreciar aquestes afirmacions, tot i carregades de bona voluntat, són genèriques i amb cert grau d'abstracció.. De tota manera, en l'últim punt del citat article es diu «*L'Administració de la Generalitat, per mitjà del departament competent en matèria d'educació, ha de garantir el desplegament del qual estableix aquest article i ha de vetllar perquè les escoles, els instituts i els altres centres educatius constitueixin un entorn amable per a la diversitat sexual i afectiva en què els alumnes i els professors puguin viure d'una manera natural llur orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, i es contribueixi així a la creació de models positius per a la comunitat educativa*». Per tant, encara que l'Administració intenti aplicar el que diu l'article, aquesta norma en concret no es prou específica com, perquè s'obligui cap centre a seguir un camí específic per a la prevenció i erradicació de l'LGTBIfòbia.

El problema és que aquesta Llei que porta més de 6 anys en vigor, porta un gran endarreriment del reglament que ajudaria a desplegar els seus efectes, sobretot en matèria d'educació i polítiques públiques en general que contribuiria en gran manera a educar i informar a la població sobre la realitat LGTBI+, amb el que probablement disminuiria la incomprensió envers el col·lectiu i, conseqüentment, la discriminació cap al mateix. Com que això no succeeix, ens trobem amb situacions com les descrites en el cas on hi ha una certa voluntat de cooperar en la causa per part de centres educatius públics, però no saben com procedir.

6.4. Cas número 4: Censura mural lèsbic

Característiques incidències: Dona lesbiana, via pública

Descripció: L'artista Cristina Dejuan, en el marc de la quarta edició del "Street Art Festival", i a la localitat lleidatana de Torrefarrera, va patir la censura de la seva obra, ja que veïns del municipi la consideraven inapropiada, amb imatges massa explícites "*per als nens*". Es va paraitzar la realització completa de la seva obra. Tanmateix, va haver una reunió amb l'Ajuntament de Torrefarrera, on el veïnat va exposar els seus arguments i es va trobar una solució per exposar l'obra.

Anàlisi: Aquesta breu anàlisi de casos posa en relleu dues temàtiques fonamentals pel que fa al col·lectiu LGTBI+: la censura i el món rural.

Per una banda, la censura ha estat una realitat habitual durant segles per a les persones LGTBI+. Qualsevol mostra física, artística, discursiva o de qualsevol mena que explicités alguna de les nostres realitats ha estat objecte de censura per motius socials i/o religiosos. Avui dia, tenim més llibertat de mostrar-nos públicament o veure'ns representades identitàriament a mitjans *mainstream* com poden ser els mitjans de comunicació, sèries de televisió, pel·lícules o novel·les. No obstant això, aquesta representació que se'ns «permet» és normalment normativa i respon a una expressió dels nostres cossos i realitats tolerable a ulls dels patrons hegemònics. En aquest sentit, podem trobar històries homoromàntiques, però les escenes sexuals en moltes ocasions no seran tan explícites com les que duen a terme persones heterosexuales en el mateix context mediàtic.

L'obra de Cristina Dejuan consisteix en un mural conformat per dibuixos de dones nues abraçades, fent-se petons o simplement reposant les unes amb les altres. El cos nu de la dona ha estat representat pràcticament des de l'inici del temps i obres d'art de tota mena són mostrades a museus on la canalla va d'excursió o a mitjans de comunicació als que els més petits tenen accés sense censura. Malgrat això, la diferència amb la majoria d'obres tradicionals, és que en aquest cas l'artista s'atreveix a anar un pas més enllà i posa enmig d'un poble de menys de 5000 habitants, clares mostres afectives entre les dones. El problema dels veïns, doncs, no és el cos nu de la dona, sinó la imatge estàtica de lesbianisme de l'obra. Consideren que l'homosexualitat (en aquest cas femenina) és quelcom que només haurien de saber els adults, vetant així la possibilitat que els nens i nenes puguin educar-se en diversitat i entendre el fet de ser lesbiana com una opció més a considerar en cas que alguna de les nenes que ho vegi en algun moment es senti identificada amb l'obra, o simplement a respectar aquesta identitat com qualsevol altra en cas que les persones que veuen el mural i es veuen exposades a aquesta realitat no la contemplin per a elles mateixes.

Aquest cas també és interessant perquè succeeix fora de la ciutat i posa de manifest com és de necessària la pedagogia i la visibilitat en aquests espais, però, alhora, com és de difícil aconseguir tenir lloc per reproduir obres, discursos o històries LGTBI+ en aquests indrets. D'aquesta manera, s'està en una roda constant. La població rural és més LGTBIfòbica perquè no els hi arriben els mateixos recursos per fomentar la diversitat i el fet que siguin comunitats més petites on tothom és conegut fomenta l'homogeneïtat i el no sortir-se de la norma per una major potencialitat de crítica i vulnerabilitat. Però, quan algú s'atreveix a sortir de la norma i anar a contracorrent, independentment de tenir molt més a perdre que a guanyar, se li aplica la censura i s'impedeix que s'avanci en aquesta matèria.

La incidència patida a l'obra de Cristina De Juan no és quelcom que l'afecti només a ella com a artista, sinó que l'actuació dels veïns de Torrefarrera impedeixen que les persones LGTBI+ del seu municipi se sentin segures en el seu poble natal o de residència. La capacitat d'actuació en xarxa de les entitats tant rurals com metropolitanes és fonamental, ja que les primeres necessiten la força de les organitzacions amb més recursos i trajectòria, mentre que les segones hem de ser conscients de la necessitat de descentralitzar les nostres actuacions, per tal d'assegurar que aquelles persones que no volen o no tenen els recursos per fugir dels entorns més opressors tinguin garantida una vida igual de digna que a la gran ciutat.

6.5.Cas número 5: Discriminació laboral i ideològica a una treballadora lesbiana

Característiques incidència: Dona lesbiana, laboral

Descripció: L'afectada, dona lesbiana i mare de dos nens d'acollida de 4 i 12 anys, va tornar de la baixa maternal i l'empresa la va retirar del seu lloc de feina, van fer fixa a la persona que havien contractat per substituir-la durant la baixa i li van assignar una feina denigrant i per sota de la seva categoria professional.

La denunciante es va posar en mans d'un advocat i es va presentar la corresponent denúncia laboral, acompanyada d'una altra per discriminació sexual i ideologia política, atès que en una de les visites al despatx de la direcció, li van dir que *“Això dels colors que ets tu, ho deixes a casa teva. Igual que això del llacet groc i les teves idees”*, tot convidant-la a marxar per la porta si no estava d'acord amb la direcció.

Finalment, en el transcurs del procés judicial, la denunciada va arribar a un acord amb l'empresa i les parts van firmar un acta de conciliació. En aquest acta, l'empresa nega la vulneració de drets fonamentals de la treballadora, però reconeix l'incompliment greu de les seves obligacions, a més de la seva negativa de reincorporar a la treballadora en les seves condicions de treball anteriors i s'acorda abonar a la treballadora la indemnització corresponent.

Anàlisi: Aquest cas mostra la discriminació interseccional que suposa la lesbofòbia (discriminació per dona i lesbiana). On es fa evident, és en el comentari que se li va fer des de la direcció del lloc de treball sobre «els seus colors i les seves idees». No obstant això, tot i que la baixa maternal i paternal és una baixa que es poden agafar tant homes com dones, pel fet que socialment se sobreentén que qui s'ocuparà en major grau de la cura dels fills seran les dones, independentment que siguin heterosexuales, homosexuals, bisexuals, solteres o aparellades, les dones solen ser les que es veuen laboralment afectades pel fet de tenir descendència (encara que sigui d'acollida).

En aquest cas concret ella no va quedar sense feina, però va ser represaliada pel fet de ser mare d'acollida i se la va obligar a sacrificar parcialment el seu desenvolupament professional, posant-la en un lloc de treball no adequat a la seva experiència i competències. Això, sumat a les declaracions de la direcció mostren com el fet de ser dona ja fa que la persona sigui més propensa a poder viure situacions de vulnerabilitat i/o discriminatòries, però si no és heterosexual també fa que augmentin simultàniament les possibilitats de ser discriminada.

6.6. Cas número 6: Atac i rebuig familiar a una parella de lesbianes

Característiques incidència: Dona lesbiana, familiar

Descripció: Les denunciades són parella i des de fa un any i mig tenen un conflicte familiar amb la família d'una d'elles, que no accepta la seva orientació sexual ni la seva relació. L'altra, en canvi, no té problemes familiars en aquest sentit. Arran d'aquesta situació, la integrant de la parella amb problemes familiars va marxar de casa i des de fa quatre mesos viu amb la seva parella i la mare d'aquesta.

El tiet matern de la noia, no accepta aquesta relació i envia un missatge per WhatsApp a la parella amb insults i amenaces.

Les víctimes i/o persones afectades interposen denúncia als Mossos d'Esquadra. En la denúncia consten les amenaces, però no l'odi. La parella rep atenció psicossocial i assessorament jurídic de l'OCH. L'equip jurídic els hi aconsella que ampliïn la denúncia perquè, a més de les amenaces, constin els insults lesbofòbics i l'odi.

Anàlisi: Aquest cas evidencia un cop més les dificultats familiars pels que passen moltes persones LGTBI+ per la seva pròpia identitat sexual, quelcom sobre el que ningú té cap poder i tampoc hauria de veure's discriminada. A més, aquí es pot veure com la víctima aconsegueix fugir de l'ambient tòxic i on havia de conviure, i així i tot membres de la família segueixen perseguint-la i assetjant-la remotament.

D'això podem inferir que no només els hi molesta el possible compartiment d'espais amb persones LGTBI+, sinó que el simple fet de saber de la seva existència els sembla motiu suficient per assetjar, insultar i amenaçar a algú del col·lectiu, essent en aquest cas les afectades són una parella de dones lesbianes.

Alhora, quelcom remarcable d'aquest cas és com les denunciants posen de manifest que en la denúncia que van interposar no es feia evident l'odi. És un gran problema del sistema judicial espanyol el fet que quan es cometen delictes amb motivacions discriminatòries de qualsevol mena, pràcticament mai s'aplica l'agreujant d'odi. El motiu acostuma a ser que no es pot provar, però és prou evident que els insults i les consegüents amenaces que va patir la parella per escrit van ser fruit de la seva orientació afectiva-sexual i la consolidació de la seva relació de parella.

7. NARRACIONS 2014

7.1. Entrevista a una parella de dones, una definida com a lesbiana i una altra com a bisexual, de 48 i 35 anys nascudes a Barcelona, residents a Castelldefels – Barcelona

En aquesta ocasió les entrevistades són dues dones l'orientació sexual de les quals és anàloga però diferent, i que formen una parella estable des de fa anys. Aquestes persones van realitzar durant el 2014 una denúncia per agressió a l'OCH, per la qual cosa actuen com a entrevista de control pel que fa a la resta de la mostra.

Ambdues diuen sentir-se privilegiades donada la seva situació laboral (empleades públiques), la qual cosa els permet expressar-se i viure amb major llibertat, ja que la por a represàlies és sensiblement menor. Així i tot, adverteixen que dins de la funció pública no és el mateix una administració d'una localitat petita que una altra de major grandària, i en qualsevol cas diuen que sempre existeix el risc de sofrir discriminació no explícita:

- *En treballar en una administració pública et sents més protegida*

Situen la problemàtica social de les dones no heterosexuales al voltant de la invisibilitat, fruit de la discriminació social i la por al rebuig. D'aquesta manera perceben que no poden tenir un desenvolupament social ple:

- *Hi ha dones com jo que no s'atreveixen a ser visibles, amb la qual cosa no poden tenir una vida social normal (...) no podem tenir una vida completa*

Així i tot, un consens entre ambdues és el de no renunciar a la seva identitat o a mostrar públicament la seva situació afectiva, però entenen aquesta decisió com un acte de valentia, d'empoderament personal i social, el qual no està exempt de dificultats:

- *Si que tens por de vegades*
- *S'interioritza l'estrès*
- *Cal empoderar-se*
- *Vas veient que aquí han pegat una pallissa a no sé qui, que més enllà li han insultat...*

Els obstacles no acaben en el pla físic i material. Encara que totalment conformes amb la seva orientació sexual, assumeixen que en gairebé tots els àmbits això juga en contra seva, davant la qual cosa reclamen un tracte "igualitari":

- *Les hem passat de tots els colors*
- *Socialment és un desavantatge*
- *En cercles socials de l'esquerra política pots tenir la porta oberta per ser percebuda com més progressista... però no amb tothom, també hi ha homofòbia en l'esquerra*

Un dels assoliments que identifiquen és haver passat d'una situació, en la qual allò socialment inacceptable era l'homosexualitat, a una altra, en la qual allò indesitjable socialment se centra en l'homofòbia. Aquest canvi de paradigma és el que impedeix que certes persones, àdhuc sent homòfobes, tinguin la capacitat d'agredir i mostrar-ho públicament:

- *Fa anys podies dir que eres homòfob, ara no*

En relació a la localització de l'homofòbia, incideixen que fora de la ciutat de Barcelona, fins i tot en zones de l'àrea metropolitana, la situació és notablement més dura. En la seva opinió el problema de les localitats petites no és únicament que es dona una lògica menys oberta a la diversitat, sinó també l'absència d'associacions LGTB+I que facin treball d'atenció, visibilització i de pedagogia social:

- *Dono gràcies d'estar a Barcelona i no en poble petit*
- *És molt condicionant on vius*
- *D'associacions gairebé no n'hi han i la gent no sap on dirigir-se*

Seguint en la geografia de l'homofòbia, aquestes dues dones adverteixen de la situació en zones de països com Itàlia, on van tractar d'agredir-les, i es mostren preocupades pel que ocorre a Rússia o Uganda i les implicacions que això pugui tenir en altres llocs. Això les porta al convenciment que la solució a la situació de les persones LGTB+I passa per un canvi a nivell internacional:

- *A Milà ens volien pegar (...). Un altre any vam ser a Florència de viatge de núvies i no anava tranquil·la*
- *Necessitem que sigui una cosa mundial*
- *Primer la llei catalana, després l'estatal, després l'europea i després la mundial*

Altres problemàtiques identificades se centren en l'educació. En opinió de les dues entrevistades és fonamental unir esforços en la difusió d'informació i en la formació de les persones, implicant al conjunt de la societat, tant a infants com a adults. També expressen preocupació per la situació de les persones LGTB+I en centres educatius privats i concertats:

- *En els centres públics accepten que es facin tallers, en els concertats ja no et dic tant, i en els privats, de vegades, és impensable*
- *Fan falta més debats, més xerrades (...) espais on saber que el teu veí és gai*
- *També implicant a heterosexuals*
- *El més important és la formació, a l'educació i per a adults*

Malgrat aquestes problemàtiques generals, assumeixen que s'ha produït una evolució positiva en relació a l'acceptació de la diversitat sexual i la consecució de drets. Per il·lustrar-ho recorren a exemples de discriminacions sofertes en el passat, les quals ara resultarien inacceptables:

- *Ha millorat en aquest país. Més a Catalunya i més a Barcelona*
- *Ara la meua filla té un amic gai al col·legi i es reivindica, viu la sexualitat de forma oberta. Pobre del que s'atreveixi a ficar-se amb ell*
- *En el meu institut em discriminaven. La cap d'estudis em deia que si seguia dient que era bisexual m'anaven a cremar al bonze*
- *Fa 20 anys era impensable que hi hagués una llei contra l'homofòbia*

En relació a les expectatives de cara al futur, són generalment favorables encara que s'incorpora un element d'incertesa vinculat a la tercera edat:

- *Jo crec que va a millor [el futur]*
- *Em preocupa la vellesa, quan anem a una residència. Les persones majors han de tornar a l'armari*

Dins del propi àmbit LGTB+I identifiquen a les persones bisexuals com més desfavorides que els gais i les lesbianes, aprofundint així en les característiques de la bifòbia. La transsexualitat és percebuda com la pitjor situada socialment. A més, incideixen en les condicions de les persones socialment i econòmicament desfavorides:

- *[Les persones bisexuals] tenim doble discriminació. D'una banda pensen que som viciosos o promiscus, i per un altre [dins del col·lectiu LGTB+I] que no som purs*
- *Una dona que té moltes relacions amb altres dones, és promíscua. Però una dona que té moltes relacions amb dones i amb homes, és alguna cosa denigrant*
- *Cap a les transsexuals hi ha un tracte discriminatori. Sempre estan fora de l'armari, de seguida [des de molt primerenca edat]. I no tenen inserció laboral, sense treball no hi ha vida*

- *[El missatge de la prostitució transsexual] és: no et vull però vull cardar-te*
- *Si no tens un cèntim ho passes pitjor*

El diagnòstic realitzat no acaba en qüestions socials. La vivència lesbiana i bisexual guarda una relació amb l'àmbit personal, des de l'íntim fins al relacional/quotidià. D'un costat, es troba la decisió pròpia d'acceptació:

- *[Al principi] pensava que era una dèria d'una època*
- *Jo vaig tenir un any d'homofòbia interioritzada. Després em vaig creure la millor per ser bisexual i més tard vaig dir no, no sóc ni millor ni pitjor, sóc normal*

D'un altre, la percepció de la resta. Són les conseqüències en les relacions familiars i amb altres persones, on s'aprecia un paper més comprensiu per part de les generacions joves:

- *[Per viure tal com sóc] he hagut de tallar coses i perdre coses. He guanyat moltes de bones. Ho hem tingut difícil. Depèn del desig que tu tinguis de viure la teva vida, de la força per dir: jo vull ser lliure*
- *El meu fill és reticent però va millorant. Ara la meua filla s'ha fet una defensora dels drets LGTB+I. Els meus pares i germans no*

A manera de conclusió, existeix un element de reivindicació de la dona lesbiana i bisexual que s'accepta i no tracta d'amagar-se. Es tracta de la possibilitat de ser realment lliure:

- *Per a mi, és el millor del món*

8. NARRACIONS 2015

8.1. Entrevista a una parella de dones en procés de tenir fills/es a través de tècniques reproducció assistida a Barcelona

Van començar el procés de tenir fills/es a través de tècniques de reproducció assistida. Inicialment ho van intentar a través de la xarxa de sanitat pública catalana. Actualment han començat el procés a la privada.

En aquests moments a la xarxa sanitària pública l'accés a les tècniques de reproducció assistida està reglat a través d'un protocol l'objecte del qual és "assistència a les parelles heterosexuales estèrils a la xarxa sanitària d'utilització pública" i que, per tan, deixa fora a parelles de dones lesbianes i bisexuals i dones sense parella.

Les entrevistades van iniciar el seu procés de reproducció assistida fa tres anys. Van començar intentant-ho per la sanitat pública, als serveis de l'hospital de referència. Els hi van dir que no era possible des de la seguretat social, que hi havia la llei de tècniques de reproducció assistida (Ley 14/2006, de 26 de mayo, sobre técnicas de reproducción humana asistida) i una ordre ministerial que limitava l'accés a aquestes tècniques i que elles no entraven.

- *Tot i així jo vaig demanar si em podien fer diverses proves , analítiques que poguéssim tenir ja per començar el tractament en un futur pròxim o no per la sanitat privada i em va dir que no, que tampoc [...] em va dir que feia relativament poc que ja m'havien fet uns anàlisi bàsics i que no podia tornar a demanar-los perquè no hi havia manera de justificar-ho*
- *vam començar el procés d'una clínica privada, vam assumir els costos de les analítiques i vam fer tres inseminacions negatives, amb el que això suposa ja a nivell emocional*

Tornant al procés inicial al seu hospital de referència expliquen

- *no t'estic dient que em paguis la medicació de l'estimulació, t'estic dient que em diguis de quin grup sanguini sóc [...] ens vam sentir malament*
- *Además de ir al médico, bajamos a la trabajadora social y [...] éramos unos extraterrestres: ¿lesbianas que vienen aquí a la sanidad pública a pedir esto? [...] que jo em preguntava: no hi ha cap parella de dones lesbianes que hagin vingut a informar-se sobre els drets de reproducció assistida?*

Conclouen en aquest punt del procés que:

- *la nostra pregunta era què ens pot oferir la sanitat pública, fins a on podem arribar en el procés de intentar ser mares amb la sanitat pública?*

A partir d'aquí,

- *vam fer aquestes tres inseminacions i ho vam deixar, fins ara [...] Ara, a l'octubre. Aprofitant que sabíem la llei contra la LGTBIfòbia, que guai que podem anar a la sanitat pública i ara no ens tancaran les portes*

- *primer vam anar a la meva metgessa de capçalera i em va dir no sé com està el tema, m'informaré i et trucaré. Es va informar i em va trucar i em va dir que un company seu li va dir que sí. Així que em deriva a ginecologia, a l'ASSIR de l'hospital de referència. Anem a ginecologia i quan li vaig explicar se quedó loca i diu: però no, vosaltres no podeu perquè vosaltres esteu excloses. No tenia cap coneixement de la Llei 11/2014. Va trucar davant d'elles al servei extern de reproducció assistida i els hi van dir que no i que "ni es fa a cap hospital de la generalitat"*

Expliquen que aquest cop, però, sí que els van fer les anàlisi que necessitaves per posteriorment accedir a un tractament a una clínica privada.

Segons el relat, en aquest moment és quan van contactar amb l'OCH, van fer l'escrit i van posar una reclamació a l'hospital on havien intentat fer el procés i van fer arribar la queixa al Síndic de Greuges.

- *em va dir arrel de la reclamació que no tenien res en contra d'elles, que ells tenen el protocol i que com que no hi ha govern, per a que m'entenguis som proveïdors.*

Afegeix:

- *ets sents com una merda, es que fan el que volen, es que les lleis són paper mullat [...] una llei no la desenvolupen fins que no hi hagi coses escrites, que hi hagi gent que la humilien.*

Les entrevistades indiquen que aleshores van començar el procés per la privada

- *Como no sabemos si va a ser tres meses o quinientos años, hem començat per la privada*

Indiquen que trobar la clínica privada també va ser complicat i van demanar assessorament a entitats LGTBI per a saber a quines accedir.

A continuació reflexionen sobre la situació i atenció a la xarxa sanitària pública:

- *La sensació d'impersonalitat, que estàs exclosa i punt, perquè ets una minoria*
- *Des dels professionalitats sanitaris que són els que t'han de cuidar...vius moltes situacions d'homofòbia, però no són així, no són de ninguneo social, és algo més personal, de coses a nivell individual [...] no eres ni persona, eres parte de un grupo, de una minoria*

- *confiàvem en que els professionals sanitaris estiguessin informats, no podeu fer això, però poder fer això altre, però [...] falta d'informació i d'interès, és que com que sou quatre”*
- *La segona vegada va ser un cop dur, aquell dia vam sortir del CAP fetes pols*
- *i perquè nosaltres tenim una autoestima molt gran i fa temps que tot això ho tenim molt superat, però tu imaginat tota aquesta gent que ha patit per homofòbia, això et pot destrossar la vida*

Mencionen que la gent es pensa que està tot aconseguit, i cal educar en aquest sentit:

- *no som tan tolerants [...] és com els micromasclimes, el masclisme invisible, pues la homofòbia invisible*

Pel que fa al fet que sigui a la xarxa sanitària pública:

- *ha estat diferent una violència de persona a persona, d'una violència d'institució a persona*
- *ha estat diferent una violència de persona a persona, d'una violència d'institució a persona*

Finalment, fan aportacions sobre com hauria de ser:

- *que els professionals que estan implicats rebin una formació i sensibilització específiques [...] no empatitzen per desconeixement, necessiten formació específica [...] i tot el tema del papeleo, tolerància de veritat, tenir cura amb el llenguatge [...] que et facin sentir una pacient més, no una pacient que pertany a una altra categoria i que a sobre no li pots donar el que necessita [...] lo justo, lo mismo que a todos.*

8.2. Entrevista a una noia lesbiana en procés penal per una agressió física a Barcelona

Al maig del 2015 l'entrevistada va ser agredida físicament per un conegut. L'entrevistada ens explica que es trobava en un bar amb dos persones conegudes.

- *yo sabía que esa persona era homófoba, des de siempre, des del primer día que le vi y vi cómo me miró, pero yo creo que todo el mundo puede pensar como quiera, aunque sea diferente a mí, mientras me respete [...] no le tengo porque gustar a todo el mundo [...] eso así ha ido pasando durante 4 años*

L'entrevistada ens explica què va passar aquell dia

- *Ese día salimos mi mujer y yo y cenamos, y mi mujer ya tenía ganas de irse a casa y yo tenía ganas de quedarme más y teníamos un amigo que trabajaba al lado [...] un amigo que era casi un hermano para mi mujer y hasta ese día se había comportado como tal [...] entonces yo estaba en total confianza*

L'entrevistada indica que es va trobar en un bar a dues persones conegudes

- *Fui al bar de al lado a pedirme una copa y justo ahí estaban*

A la sortida del bar, caminant, l'entrevistada explica que la persona coneguda inicia una conversa amb ella i indica que va anar més o menys així, però que no la recorda ben bé la frase:

- *“Sé que esto te va a molestar, pero ante todo que no te ofenda, porque quiero que sepas que tengo un primo gay y que si alguien le hiciera algo, yo le defendería siempre”*

L'entrevistada ens indica que li va dir

- *“si si, dime, no pasa nada, conmigo puedes hablar de lo que quieras, mientras no me faltes al respeto”*

I l'entrevistada continua el relat de la conversa amb aquesta persona:

- *y ahí empezó, que no, que él lo que le pasaba es que no entendía que parezco un tío, pero soy una tía, pero es que a la vez estoy casada con una mujer y voy con el pelo corto y ropa de tío [...] mi respuesta a eso fue muy clara: yo soy una mujer que me gusta la ropa de chico, me gusta el pelo corto, me gusta cómo me queda y además me queda mejor, y es la que me gusta y es la que me pongo [...] él me dijo: para mi es antinatural, como decirte, como un bicho raro [...] y yo le dije, pues para ser un bicho raro... y ahí no tenía que haberle hecho, no tenía que haberle vencido con la palabra [...] le dije pues para ser un bicho raro mi mujer y yo bien que cuando salimos por ahí y coincidimos, tu miras a mi mujer y tienes a la tuya en casa criándote a los hijos. Entonces ahí la cambió la cara, se quedó sin argumentos*

I l'entrevistada continua amb el relat

- *Empezó a decirme: yo a tu mujer no la tocó ni con un palo, a ti lo que te pasa es que quieres tener mi polla y no tienes y ese es tu problema que te gustaría ser un tío y no lo eres*

-

L'entrevistada ens diu que va sentir en aquell moment:

- *Y entonces en ese momento me quedé como, que mal le ha sentado, pero no me esperaba que me fuese a pegar [...] y eso es raro porque yo me las veo a venir*

En el relat, l'entrevistada recorda la posició i recorda exactament el moment:

- *Me quedé en shock, es lo que recuerdo [...] tengo la foto de ese momento en mi cabeza, solo de ese momento [...] y de repente noto zasca en la cara, un golpe súper fuerte, que me tiré al suelo, porque encima no me lo esperaba [...] fue directamente un puñetazo porque el golpe fue duro y seco [...] luego noté que caí al suelo y ya mucho dolor*

L'entrevistada recorda que posteriorment va intervenir un noi aliè, que no coneixia i que va fer que la persona agressora parés

- *El chico que lo vio todo, el que me salvó la vida, porque me salvó la vida, a ese chico le debo yo un altar de oro, si no llega a ser por él, yo no lo cuento hoy esto*

I l'entrevistada aclareix perquè sent, com diu ella, que li va salvar la vida

- *Lo sé por la manera en qué se ensañó [...] y cuando una persona está con ensañamiento ya no hay forma de pararla*

I continua amb el relat del succés

- *Entonces cuando me pegó el puñetazo y me tiró al suelo, no dejó de golpearme, ahí está como quedó mi cara: fractura nasal, un puntos en la nariz, cinco puntos en el labio, el labio lo tenía en forma de T.. [...] cuando él estaba golpeándome en el suelo, yo, de repente, oí gritos, oí: hijos de puta soltadla [...] en el fondo no sé qué decía bien [...] y noto como liberación y noto una mano que me ayuda [...] y este chico me coge y me levanta [...] le debo una, pero grande, la vida*

Segons el relat de l'entrevistada, després va anar a l'hospital i va començar el procés legal. Indica que l'amic que treballava a prop del bar on van estar aquell dia, no havia contactat amb elles ni sabien res d'ell i explica que:

- *Pero ahí no acabo la historia [...] todo tubo su curso [...] cuando fue a hacerse una prueba y quedaron con el amigo de su mujer porque no las había llamado y ni había contactado después de lo ocurrido. Fueron a comer y empezaron a hablar y ella a explicar lo que le había pasado, pero no la acaban de creer*

Del relat de l'entrevistada sobre la conversa amb aquest amic es desprèn que li va donar arguments per no continuar la via legal. L'entrevistada ens indica que l'amic li va dir:

- *Y me dijo: eso son cosas que pasan en el barrio, en el barrio las cosas no se arreglan así [...] es que lo que no puedes hacer, es enfrentarte como un hombre y denunciar como una mujer*

L'entrevistada aclareix com es va sentir

- *Esa frase me hizo hundirme*

L'entrevistada segueix amb el relat del dinar i explica que aleshores va aparèixer la persona que la havia agredit i que ella es va posar molt nerviosa i només volia marxar

- *Venga mama, vámonos, vámonos, me puse muy nerviosa, no sabía que tenía que hacer si defender mi honor o [...] y ese sentimiento lo llevo conmigo*

Després de tot lo succeït, l'entrevistada explica les conseqüències que va tenir en la seva vida. D'una banda a nivell més personal:

- *Nos tuvimos que cambiar de piso porque mi mujer tenía miedo y yo tenía miedo de que le pasara algo a ella [...] dejamos de ir allí y perdimos el contacto con esa gente [...] aun viendo a mi mujer que había perdido un hermano por culpa mía*

I de l'altre, més emocional

- *Después de eso lo pasé muy mal, perdí mi identidad. Volví a plantearme cosas que ya me había planteado alguna vez, porque alguna vez he tenido dudas, porque en verdad soy muy masculina*

L'entrevistada reflexiona sobre el seu sentiment entorn de la seva orientació sexo-afectiva i de la seva expressió de gènere.

- *Es que la gente tiene un concepto de lo normal que yo todavía estoy buscando ese libro, y como no lo encuentro quizás algún día lo escriba, porque todo el mundo sabe lo que es normal [...] y no se preguntan por qué*

Pel que fa a com ha canviat aquest fet la seva vida, l'entrevistada indica que

- *Como que he evolucionado, creo. Pienso más allá, veo la vida de otra manera*

- *Ya no quiero vivir con gente, quiero que vayamos a vivir a la montaña y seamos felices el resto de mi vida [...] quiero que vivamos en una casa que el vecino más cercano tengas que ir en coche [...] quiero dejar de que me miren raro, de que me miren en todas partes [...] intentas camuflarte para que así no me juzguen, para sentirte como ellos dicen, normal [...] quiero irme a la montaña, que me dejen en paz*

Pel que fa a la Llei 11/2014 i la seva aplicació, l'entrevistada reflexiona:

- *Creo que han querido hacer política [...] pero creo que realmente no hacen por la gente [...] lo primero tendrían que hacer es cambiar los pensamientos en los colegios y dejar de manipular a los niños, y cuando dejasen de manipular a los niños, a lo mejor tendríamos una posibilidad de que la gente dejase de ser borregos, y eso no va a pasar*
- *Que cambien ya las cosas [...] que podamos ser libres*

Finalment, l'entrevistada conclou com s'ha sentit i intenta descriure el sentiment durant aquest temps

- *Sentirse así solo puedes explicar si lo vives, no te puedes llegar a imaginar lo que es, es un sentimiento tan vacío [...] perder quien eres, llegar a no saber bien quien eres, que haces o porque estás aquí, son cosas que te llegas a plantear*

9. NARRACIONS 2016

9.1. Entrevista a una dona lesbiana d'un municipi petit de Tarragona que denuncia el contingut d'uns versots.

L'entrevistada és una dona que treballa en la funció pública d'un municipi petit víctima d'un comentari en els versots satírics de la festa major. Els versots són textos satírics rimats relacionats amb la vida política o pública de la població on es representa i que es fan públics habitualment per la festa major. En aquest cas, es van fer públics versots amb una burla amb un contingut més relacionat amb la intimitat de les persones que no pas amb la seva funció pública, incloent-hi la comunicació de l'orientació afectivosexual de la víctima en un context de burla.

La dona explica els fets, en què es van recitar en públic els versots per a la festa major en una plaça del poble i es va fer referència al seu càrrec i a les seves companyes a través de tres atributs amb to despectiu:

Alcover a les festes del poble sempre fan els versots [...], normalment el personal de l'Ajuntament sempre rebem per un lloc o per un altre. Aquest any van fer una sàtira sobre Blancaneus i els set nens [...]. A la sàtira van dir “la tetona”, “la lesbiana” i “la rància”. El fet de que diguin això en una plaça amb 500 persones i també ho donin per escrit [...], penso que no s'haurien de ficar a la vida personal de ningú, estigui o no fora de l'armari. Sent un poble rural, que la gent és més tancada, [...] si saben la meva condició sexual pot posar una mica més d'odi cap a nosaltres.

En principi a mi mai m'han dit res [...]. Però em sembla que una cosa és que es fiquin amb les nostres funcions i una altra cosa és que s'han ficat en la nostra vida personal. Joestic fora de l'armari, però i si la meva mare no ho sap, i si algú de la meva família no ho sap?

Van fer una queixa a l'Ajuntament respecte dels versots i va demanar que no es financés l'entitat responsable amb diners públics i una disculpa pública a través d'una recollida de signatures. No obstant això, el resultat no va ser l'esperat:

Des de llavors vam fer una recollida de firmes a l'Ajuntament perquè es van ficar molt amb les dones de l'Ajuntament, perquè la majoria som dones, i eren molt sexistes, molt sexistes els versots [...]. L'alcalde es va desentendre de tot això, i ell és com si diguéssim el president de l'empresa, hauria de vetllar pels treballadors i les treballadores i no ho va fer, no ho va fer.

Van voler parlar amb nosaltres els dels versots i nosaltres no vam voler perquè van passar molts mesos. Ens van respondre a la recollida signatures, perquè nosaltres vam demanar que els retiressin la subvenció i que fessin unes disculpes públiques, i ells van respondre que no, que era atemptar contra la llibertat d'expressió i cultura i que potser tractarien amb més finor els següents versots. L'alcalde ho va passar pel ple de l'Ajuntament, i l'únic que va dir és que ells estan en contra de tot acte homofòbic, sexista i tal, però ja està i així es va quedar el tema. Això va passar a l'octubre de l'any passat, i fins ara res, no-res. Menys jo, que ho vaig posar en coneixement de l'OCH, només s'ha aconseguit això.

Les altres treballadores per tema sexista es van replantejar anar a l'Observatori de la Dona, però van dir "bueno, esperem-nos". Jo els vaig dir que cada any és el mateix, vosaltres mateixes.

La dona explica que, malgrat que en el seu cas de moment els versots no han tingut conseqüències, sí que poden passar, com va passar amb una companya seva:

Jo amb la companya sí que vaig tindre una situació desagradable un dia perquè l'any passat sí que li va tocar un versot tot sol per a ella [...] i pel carrer li van dir coses i vam tindre un confrontament amb uns nois molt gran, però ella no va decidir denunciar ni res, llavors jo he sigut la única.

L'afectada explica com valora l'aplicació de la Llei 11/2014 en el seu cas, especialment en l'àmbit laboral i, concretament, en la funció pública:

En aquest cas, l'alcalde hi hauria d'haver intervingut d'una altra manera. Li va posar les dependències, li va posar els altaveus, li va posar el micròfon, li va posar la plaça i li va posar els diners i li va fer les fotocòpies per distribuir els versots [...], jo sé que la Llei empara molt el tema de drets LGTB i tal, però hi ha vegades que, sobretot al treball, si no tens el teu superior que no et dona suport és complicat [...], encara falta molt, encara hi ha molta gent desprotegida, molta gent que li falta avançar i més en el treball.

Per sort, l'altre dia vaig veure una associació de policies a Espanya [...] intenten protegir més. Nosaltres tenim sindicats, els sindicats policials, però és més per donar-te suport per a actuacions, denúncies i coses del treball, però no els teus drets, la teva intimitat o el que sigui, és diferent.

La víctima explicava que no es va sentir prou defensada i que calen més actuacions i proposa que es facin formacions específiques a professionals de les administracions públiques:

El que es podria fer des de la Generalitat és fer xerrades, sobretot als caps dels ajuntaments, sobre el tema del mobbing, en l'àmbit laboral en l'Administració perquè més complicat, el tema del sexisme, el tema de la LGTBI-fòbia. Penso que amb el tema de fer èmfasi que algú de l'Administració et vingui dient que estem observant aquestes coses i heu d'anar amb compte, heu de vetllar, penso que amb xerrades i coses d'aquestes aniria molt millor.

Com a alcalde, quan fas el jurament, tens unes responsabilitats i unes obligacions, si tu no les compleixes o no les saps o no les compleixes perquè no les saps, realment [...] no tenen formació. Si tinguessin els coneixements l'alcalde no permetria que es passessin de la fina ratlla que hi ha entre la llibertat d'expressió amb el tema d'ofendre o ficar-se en la intimitat de la gent o menysprear-la.

L'afectada valora el contingut dels versots:

Jo penso que, més que per lesbofòbia, és més el tema de la intimitat, la meua vida [...] que esbombin una cosa que no han d'esbombar [...]. Dir la lesbiana, a veure sóc lesbiana, però és complicat perquè ho diuen despectivament i esbomben una cosa de la meua vida, encara que no diguin el meu nom tothom ja sap qui som, on vivim... Ho saben tot de nosaltres.

Normalment fan versots genèrics cap a nosaltres, a un altre company li diuen "el guapo", a un altre "el barbudo" i a un altre "tros de pa", però realment no és cap insult, comparat amb el que ens diuen a nosaltres.

L'afectada valora l'agressió amb relació a la lesbofòbia, l'homofòbia i el masclisme:

Jo normalment, a mi no se'm nota, en general no se'm nota, i quan als meus companys els ho he dit em diuen "es que no lo pareces, es que no has probado una buena polla", realment és un comentari masclista, no homofòbic, des del meu punt de vista [...]. A part de la gent que té la ment antiga, en els joves és més tema masclista, de cara a la noies lesbianes, de cara a gais és més d'odi, penso. Jo crec que de cara a l'homosexualitat, concretament, al lesbianisme o bisexual, ja sigui lesbiana o bisexual, penso que és més masclista el tema.

Pel que fa a la LGTBI-fòbia, l'afectada indica que és quelcom que pot anar millorant, sobretot a través del suport que implica el fet que existeixin espais específics per a persones LGTBI (associacions, espais d'oci, etc.):

Penso que cada cop evolucionarà més el tema, anirà millor [...] però sempre hi haurà gent que no ho accepti, igual que existeix el racisme i existeixen altres tipus de fòbies... Hi ha gent que tindrà fòbia lamentablement a aquest tipus de grup, però que s'aniran normalitzant i anirà millor, cada cop hi ha més associacions, més grups, més normalitat, hi ha més ambient.

Et fas més fort quan veus que hi ha associacions, que hi ha grups, que hi ha discoteques i que a les discoteques surten heteros perquè els agrada el rotllo i l'ambient, penso que et sents més reconfortat, més fort, més bé, de cara també a poder dir-ho lliurement.

El que passa és que sempre, però no només en aquest tema, sempre hi haurà gent que no ho vulgui, que no ho accepti, per exemple el que els va passar als nois aquests l'altre dia, que els van donar una pallissa, però per sort al vídeo es veu que hi ha gent bona que va agafar l'agressor perquè no els pegués més.

A més, afegeix una reflexió entorn de les diferències per territori, en funció de si són grans ciutats, ciutats mitjanes i municipis petits, amb relació a la realitat de les persones LGTBI:

Hi ha molta diferència. Aquí, a la ciutat més gran propera fa uns deu anys hi havia, hi va arribar a haver tres discoteques d'ambient juntes i es notava molt. I ara ja sembla que estiguin tots amagadets, perquè ja no hi ha res, hem d'anar a Barcelona, a Barcelona està molt normalitzat i hi ha molta diversitat. Llavors aquí és més difícil trobar-te pel carrer aquesta normalitat.

Jo no me n'amago, jo he anat al poble on treballo amb la meva exparella i he anat a prendre alguna cosa, la gent ho sabia, però el que va fotre és que ningú ha de dir el que jo sóc, que és diferent, però es nota perquè ja va parlar tot el poble. Vas de compres i tal i inconscientment, si fas un petó a la teva parella, sempre hi ha algú que està mirant.

A Barcelona és més cada uno a lo suyo y los demás que hagan lo que les de la gana. Hi ha moltes discoteques, hi ha associacions, es fan quedades, hi ha psicòlogues, hi ha moltes escriptores, hi ha llibreries, el Pride... Aquí és que no es fa res, fan alguna festa d'ambient i quan la fan es peta.

Per acabar, indica, també, la diferència entre el municipi on viu ella i el municipi on treballa, explicitant que en el primer no ha tingut mai cap problema:

Jo, al poble meu, mai he tingut cap problema, a mi em coneixia tot el poble i mai he tingut cap problema.

10. NARRACIONS 2017

10.1. Entrevista a una parella de dones que van viure una agressió física en un municipi de Lleida

Aquesta entrevista es fa a una parella de dones que van patir una agressió física en un municipi petit de la província de Lleida. Les víctimes van denunciar l'agressió, però la por continua present en molts espais de la seva vida quotidiana. Les víctimes expliquen l'agressió, el procés posterior i les conseqüències d'aquesta agressió en les seves vides, i la realitat dels municipis més petits i no metropolitans.

Les víctimes comencen explicant l'agressió:

Aparte de que todo fue muy rápido, es que no te lo esperas. Me llama un día una cuñada y me dice: “Vamos al pueblo, que hacen la fiesta y, como tu mujer está trabajando, luego que se venga. Y sacan la barra fuera, cena, subes a cantar”, porque yo canto. Estuve a punto de no ir, que ojalá no hubiera ido jamás. Todos estuvimos perfectos, es que estas personas de antes de que llegara mi mujer... y ningún tipo de problema, es que ni mirarme [...].

Ahora, en el momento en que llega mi mujer ahí ya fuimos el ojo del huracán de todo el mundo. Llega mi mujer y me da un beso, como cualquier pareja normal. Y ahí empezó pues ya que si miraditas, que si no sé qué. Y aguantando, una hora larga. Hasta que ya oímos: “Ji, ji, ji, es que míralas, qué asco, bla, bla, bla, bla” y hasta que al final me di la vuelta y le dije: “¿Se puede saber qué te hace tanta gracia?” [...]. Se acercó y es que nos chocó las cabezas, nos cogió las cabezas de mi mujer y la mía, y pum. Y es que no te lo esperas, no estás preparada para defenderte, porque tú estás hablando como una persona normal, puedes gritar un poco más o un poco menos porque estás enfadada, pero tú estás hablando [...], porque sabes que te vas a pelear y te puedes defender, no, no te lo esperas. Y yo allí me volví loca, porque a mí me puedes hacer algo, pero a mi mujer o a mi hijo no. [...] O sea, nuestro hijo estaba a dos pasos, estaba allí y tenía tres añitos recién cumplidos [...] y estás agrediendo a sus madres delante de sus narices. Por suerte alguien lo pudo coger y lo apartó un poco, pero lo estuvo viendo todo. [...]

No sabes las secuelas que se le pueden quedar a tu hijo. [...] Mientras me ahorcaban en el suelo con las dos manos en el suelo yo oía: “Mama, mama”. ¿Y si a mi hijo le da por venir y entre tanta gente le dan un golpe o algo? [...]

Bueno, la agresión en sí fue bastante más larga. Vino la policía.

E1: Alguien llamó [a la policía]. Ni ellos, porque, cuando todo acabó, [...] tardaron un buen rato en echarlos de allí, porque no se querían ir.

E2: No fue una agresión simple, o sea ni entre mi mujer, ni entre mi cuñada, ni entre varios tíos que había por ahí podían sacármelo de encima: patadas en la cara, en el pecho para que me dejara de ahorcar, y no. Yo no me acuerdo, ella me dijo que estaba semiinconsciente, pero yo no me acuerdo de nada. Solo me acuerdo de estar ahorcada y oír a mi hijo de fondo y a mi mujer como una loca. A día de hoy, cuando se acuerda de esa cara mía en el suelo llora muchas veces.

E1: Vinieron los Mossos y no quisimos hacer denuncia en ese momento. Dijimos que daba igual, pero, claro, estás nerviosa, quieres relajarte y estar tranquila.

E2: No sabíamos ni cómo llegar a casa. [...] [Els Mossos van dir] que si queríamos denunciar fuéramos a hacer una denuncia y eso. Es que a ellos [als agressors] lo único que les dijeron fue: “Venga, va, marchaos ya” o algo así, ni les cogieron los datos ni nada. Nadie sabía quiénes eran, los encontramos nosotras a través de Facebook, en realidad le hicimos todo el trabajo a la policía, y los tuvieron allí. [...] Constaba una pelea en el pueblo, pero nada más.

Quan van aconseguir arribar a casa, la víctima explica que sentia molta ràbia i que necessitava poder canalitzar-la escrivint el que havia passat:

E2: Y yo llegué a casa, bueno, lo que más me dolió es que perdí el anillo de compromiso que me regaló mi mujer cuando me pidió matrimonio y el primer anillo de mi hijo con su nombre, que también me regaló mi mujer. Y eso fue una pérdida descomunal, más que la cara partida, las manos en el cuello y todo, cuando me di cuenta y todo.

Y con toda mi rabia empecé a escribí como un loca en el Bollo Informer⁸. Y ya subió como la espuma, todo el mundo comentando, todo el mundo compartiendo, no sé si mil y pico comentarios, tres mil comparticiones, una cosa increíble. Y a partir de ahí se pusieron en contacto con nosotras. Y nosotras decíamos que no queríamos denunciar. Hasta que un día dijimos pero por qué somos nosotras las que nos tenemos que esconder y ellos se van a salir con la suya [...].

Ahora, lo nuestro nos costó. Hemos estado sin salir de casa [...]. Tú entrabas en mi casa y era todo oscuro, la luz que había era de las lámparas. A las 10 de la mañana y no entraba la luz del sol. Nos planteamos hacer la compra por Internet.

Llamándonos cada 5 segundos, irse a trabajar ella y escribirle si había llegado; no me contestaba y la llamaba, y venga a llamar y una ansiedad.

[...]

Llamar a la policía y contarles esto y que te digan: “Esto no es una película, no os va a pasar nada”. Y echarte a llorar.

La presidenta de Colors de Ponent nos ayudó muchísimo, fue la persona clave para que decidiéramos denunciar. [...] Yo la machacaba a whatsapps, pero porque tenía mucho miedo. [...] Y hasta hace muy poco no hemos estado un poco mejor.

Mi mujer me dijo que nos fuéramos a vivir fuera de aquí. Yo le dije que no, que por qué tenía que dejarlo yo todo por unos que han decidido que pueden ser Dios y pegar a quien les dé la gana. Perdona pero no, vamos a luchar.

I el seguiment de la policia?

E2: Atención a la víctima nos llamaba una vez cada dos meses para ver cómo estábamos.

Estábamos tan asustadas que fuimos no sé dónde, ya no me acuerdo. Nos dijeron: “Bueno, si queréis os podemos ofrecer un teléfono que tú lo marcas y la policía sabe al instante dónde estás, pero esto es para víctimas de maltrato”. Tememos por nuestra vida.

Yo me levanto muy pronto y estoy completamente sola, esas primeras semanas no quieras saber lo que fue. Ponerme el pestillo en el coche, mirar para todos los lados [...] acojonada, y, el minitrayecto que hago desde el parking hasta el trabajo, el peor rato de mi vida.

[...]

Ya no solo tienes miedo de lo que te ha pasado con esa gente, de que pueda venir esa gente, sino de que te pueda pasar con cualquier persona que tengas cerca de ti. Y nos llegaron amenazas de ellos directamente.

[...]

E1: Aparte de la amenaza, cogieron a mi hermana, que vive en el pueblo, y le dijeron: “Te lo digo para que lo sepas, pero que tengas cuidado, que les digas a tu hermana y a su mujer que tengan cuidado, porque yo los conozco y esto así no se va a quedar”. Llega directamente de familia de ellos.

E2: Los tres chicos que fueron a testificar [...] vimos entrar a la chica que nos ayudó y que además testificó a la policía, testificó [al judici] que no sabía nada. Y eso a nosotras nos da miedo [...] porque mi mujer y yo estamos solas.

Y ahora, un mes y medio después del juicio, seguimos a la espera de resolución, y legalmente son quince días.

[...]

E1: En el juicio está muy claro lo que pasó. Entre los testigos falsos, que se contradecían entre ellos [...], los testigos cagados, temblando.

[...]

Solo se sabe que les han puesto una multa de 900 € a cada uno. A nosotras, en función de los daños, pero ¿qué pasa? Yo cuando me voy de allí con una contusión en la cabeza que alucinas, un chichón de metro y medio, el ojo, el cuello y tal, me pusieron lesiones leves, todo leve [...] en el informe médico. [...] Mi mujer las cervicales las tenía que no las podía mover, a día de hoy le siguen doliendo.

Una de les entrevistades recorda l'atenció mèdica que va rebre per fer el comunicat mèdic i fer així la denúncia:

E2: Entro allí, me mira. Le digo “Bueno, vengo a esto porque tengo que denunciar, porque ha sido una agresión homófoba”, y me dice el doctor “No me lo cuentes, no me interesa, yo esto no lo quiero saber, te pongo lo que tienes y ya está”. Esto al oír las palabras agresión homófoba; hasta ese momento me estaba escuchando. [...] Yo aluciné.

E1: Cuando fui yo también al médico dije: “Vengo porque he sufrido... el día tal”. “¿Qué te duele?”. Digo: “Me duelen las cervicales, casi no puedo moverme”. [I el metge diu:] “Vale, dolor de cervicales, te receto Ibuprofeno, ya te puedes ir”. Ni mirar en plan “Gira el cuello, mira abajo”, ni me tocaron. De ahí los partes leves.

[...]

Creieu que és més fàcil que passi això en municipis més petits, més grans?

E2: No, da igual. Va a pasar en Barcelona, en Cancún, en un pueblo de veinte habitantes, donde sea, da igual.

E1: Es verdad que en ciudades grandes te hacen menos visible, porque se ve más. Pero, a la hora de que te tengan que mirar, mirar mal, decir “¿Esta no es tu madre, no es la otra? Ah, no, que sois dos, me llevo las manos a la cabeza”, en todos los lados.

E2: Hemos estado en Barcelona y nos ha pasado, hemos estado en Lérida y nos ha pasado, en pueblo pequeño y en pueblo grande. Va a pasar en cualquier lado.

Las víctimas expliquen que amb l'edat sí que han viscut diferències, sobretot més tolerància entre gent més gran que no pas jove.

E2: Yo me he encontrado más gente tolerante mayor que gente joven. [...] Y además ser respetuosos, porque yo siempre he dicho “Yo puedo entender que tú no me entiendas y que en tu casa hables lo que quieras, pero no me faltes al respeto”.

[...]

I com valoreu la situació de LGTBI-fòbia actual? Creieu que s'està fent alguna cosa?

A l'OCH jo hi vaig anar perquè vaig veure en un article al diari que havien ajudat un nano amb una cosa siE2: No. Nosotros estamos haciendo algo, pero los demás no. Los demás hacen, pero cuando ya ha pasado algo. La gente no se va a mojar el culo por ti. Hay gente maravillosa que está muy escondida, yo creo que por miedo a que los demás les digan o les hagan algo, que defienden muchísimo todo esto.

[...]

E2: Yo no creo que esto vaya a cambiar, es más, creo que va a peor. Cada vez la gente juega más con los hijos, condicionándolos y adoctrinándolos con “Esto no está bien y esto sí”. Puedes educarlo y puedes creer que esto no está bien, pero enséñale también a respetar, si no qué pasa, ¿qué tiene que ir por ahí partiendo la cara a la gente?

Es todo una gran mentira absurda de prejuicios que no valen nada y, claro, te dicen: “Es que a mí en mi casa me han educado así”. No, perdona, tu abuelo a mí no me mira la cara y yo paso y me respeta y eres tú el que viene a decirme algo.

Yo una vez al año me hago las pruebas de todo, de infecciones de transmisión sexual. La última vez que me fui a hacer las pruebas me dicen “¿Qué sexo mantiene?” y le digo que tengo mujer y me pregunta “¿Utilizáis algún método anticonceptivo?” y le digo “En realidad somos dos mujeres”. “Ah, sois dos mujeres y ¿cómo lo hacéis?, ¿y qué hacéis?”. Yo creo que en ese momento le estaba dando un morbo increíble, al final le tuve que decir “Bueno, esto no creo que sea relevante para hacerme las pruebas, tú hazme el análisis de sangre y déjame en paz”.

E2: Pero no solo la LGTBI-fobia, sino el tema de la discriminación pero para mucha gente. “Tú porque eres negro, tú porque eres pobre”. [...] Hay mucho odio.

E2: Toda una vida sufriendo para que ahora que por fin soy libre tú decidas partirme la cara por ello. A mí me ha costado mucho llegar donde estoy y aceptarme como soy. ¿Por qué tú tienes que partirme la cara porque soy yo? ¿Y hacerme sentir como un bicho raro porque soy yo?

Finalment, les víctimes remarquen una situació molt crítica al judici, en què van estar exposades als seus agressors:

E1: Cuando fuimos al juzgado pedimos un biombo para que no nos vieran, porque ya había pasado tiempo, ellos habían bebido, pueden tener una imagen borrosa, que no se acuerden. No pusieron nada, nos cruzamos, cara con cara. Y luego nos dijeron: “Os ponemos el biombo, pero tenéis que tener en cuenta que habrá un momento en que os tendréis que poner delante de esas personas, mirarlas fijamente y decir “Esta persona me ha hecho esto, esta aquello...”. Si yo ya he dicho quién es, yo te los he identificado, incluso te he mandado las fotos de estas personas, para qué. Y nos dijeron “¿Imagínate que me he equivocado de persona y he traído a otra”, y yo les dije “Pero ¿quién va a venir aquí a ser juzgada en nombre de otra?”.

E2: Tuvimos que identificarlos llorando, temblando. Bueno, me temblaba hasta la boca. Se tuvo que parar el juicio, la abogada diciéndome: “Tú tranquila, continúa cuando puedas”.

E1: ¿Por qué no hay protección ante personas a las que vimos solo una vez y que estamos deseando que no nos vuelvan a ver para que no nos vuelvan a reconocer?

Com a conclusió les víctimes indiquen i demanen que:

E2: Somos una familia muy normal, y te hacen sentir como una mierda en muchos aspectos de tu vida, día a día, y eso lo sufrimos mucho nosotras psicológicamente. Te influye incluso como pareja, te hace tener muchos problemas.

Cuando le toque a mi hijo dentro de unos años, cuando lo machaquen en el cole, ahí sí que lo vamos a pasar mal [...] y yo sé que va a pasar y me estoy mentalizando y mi hijo solo tiene tres años. [...] Al tener a mi hijo es todo más doloroso.

11. NARRACIONS 2019

11.1. Narrativa d'una agressió al metro de Barcelona

Definint l'LGTBI-fòbia

L'LGTBIfòbia forma part d'un sistema d'opressions estructurals dins del qual també hi ha el racisme, el masclisme, el capacitisme, la monogàmia obligatòria i totes les altres opressions que castiguen als col·lectius minoritzats. Aquestes opressions són en definitiva les pedres angulars que sustenten el sistema (capitalista, masclista, cis- heterocèntric, racista, nuclear i eminentment masculinitzat) en el que vivim. No en som una conseqüència, que quedi clar: som la condició mínima i necessària. Les normes del joc d'això que a Europa ens agrada anomenar "Estat del Benestar" però, en realitat, es tradueix en "Jo puc estar bé en tant que un* altr* està pitjor".

En aquest cas, a més, creiem que és important que parlem específicament de lesbofòbia perquè sinó, un cop més, les dones i les persones no cis-masculines quedem invisibilitzades dins les estadístiques. Crec que cal donar compte que hi ha una violència específica en les agressions que patim les lesbianes. Per una banda, en aquestes agressions opera la qüestió de gènere; com a dones dins un sistema patriarcal ja se'ns apliquen unes violències i discriminacions concretes (també dins el col·lectiu LGTBI*). Per l'altra, hi opera la dissidència sexual; no només som persones que no s'inscriuen en el desig heterosexual, sinó que en la dissidència d'aquest desig estem rebutjant al subjecte per excel·lència del patriarcat. Això ens converteix en exponencialment perverses. Se'ns castiga primer pel fet de ser dones, després pel fet de ser dones que no desitgen als homes, però sobretot pel fet d'encarnar una sexualitat que s'inscriu fora de les lògiques productives i reproductives i que ens converteix en subjectes (i no objectes) del nostre propi desig. Aquesta interseccionalitat fa que la violència que rebem com a resposta també es multipliqui exponencialment i prengui formes molt diverses: violència sexual, agressions verbals, fetitxització... De fet, moltes vegades la mateixa naturalesa interseccional d'aquestes agressions fa que passin per agressions masclistes quan, en realitat, són agressions masclistes i *alhora* (i no en comptes de) lesbòfobes.

Explica en detall l'agressió viscuda, el procés i abordatge posterior

Devien ser cap a les vuit de la tarda. La meva parella i jo agafàvem la L2, a Sant Antoni. Una altra parella amb un bebè va pujar al vagó davant nostre. Ens hi vam fixar perquè el bebè era moníssim. Aleshores, ens vam fer un petó i la noia va dir “*¡Qué asco!*”. Al principi ni tan sols ens vam donar per al·ludides, perquè no ens entrava al cap que es pogués estar referint a nosaltres. La noia va repetir “*¡Que asco que se besen, es que me da asco!*” Com per acte reflex vaig treure el mòbil i vaig gravar. “*¿Qué has dicho?*” Li vaig preguntar. No sé perquè devia pensar que algú que crida enmig d'un vagó de metro ple de gent “*¡Que asco!*” quan dues persones es fan un petó tindria cap tipus d'inconvenient en seguir cridant el mateix encara que l'estiguessin gravant. Evidentment, això no la va dissuadir de res.

La gravació és l'única forma no violenta d'autodefensa que tenim (tot i que el concepte de no violència en si mateix és altament discutible). És una estratègia útil en molt sentits però és perillós que, com a col·lectiu, se'ns digui que l'única resposta davant la ràbia i l'opressió verbal i física sistemàtiques és deixar un testimoni audiovisual de l'agressió. Primer perquè és el mateix que dir-nos que l'agressió és inevitable i això genera una sensació d'indefensió i desprotecció increïbles. Després perquè el fet de gravar pot provocar una escalada de la situació. En el nostre cas va ser una mica així ja que creïem que a l'agressora li feia gràcia estar muntant l'espectacle, perquè va seguir cridant i dient-nos de tot, enmig d'un vagó ple de gent on ningú feia res, cal dir. “*Mariconas*”, “*Come pollas*” —no devia tenir gaire clars els conceptes—, “*Iréis al infierno*”, “*¡Después las feministas y los gays se piensan que pueden hacer lo que les da la gana porque nadie dice lo que todo el mundo está pensando!*” En un moment donat també va cridar “*¡Y encima seran catalanas!*”. No parava de dir “*¡Igual que tú quieres respeto, nena, yo también quiero respeto! ¡No tendríais que ir comiéndoos la boca por ahí, porque da asco!*” Creiem que la qualitat dels insults i el nivell de raonament parlen per si mateixos. Literalment, només ens vam donar un pico, però vull que quedi claríssim que si ens haguéssim estat fotent la llengua fins la jugular seria exactament el mateix. No hi ha una quantitat d'afecte concret que sigui legítim mostrar en públic i una a partir de la qual sigui legítim agredir en nom de la moral i el què “*¿Pero es que nadie va a pensar en los niños?*”.

Mentre ella ens insultava jo seguia gravant. Aleshores, de sobte, se'm va acostar i em va cridar “*¡Que pares de gravar o te quito el móvil!*” i se'm va llançar a sobre. Jo he fet arts marciais i autodefensa força anys i sé perfectament com apartar algú que se'm tira a sobre. Tot i així em vaig quedar bloquejada i no em vaig moure ni un mil·límetre.

Si la meua parella no s'hi hagués posat al mig m'hagués endut una bona hòstia. En canvi, l'hòstia se la va endur ella. Blaus i marques d'ungles als braços, que em fan pensar que encara vam tenir sort, que podria haver sigut molt pitjor i que hi ha gent que s'enduu autèntiques pallisses. La impotència i la culpa que això genera, el fet de saber que no només no t'has sabut defensar a tu mateixa, sinó que a més li han fet mal a algú a qui estimes i no has fet res, és molt complicat de gestionar, encara que racionalment sàpigues que no en tens la culpa.

A més, uns dies abans de l'agressió havíem estat parlant d'això. La meua parella em deia que, a vegades, la incomodava que anéssim de la mà o que ens féssim un petó a segons quines hores i segons quins llocs. Jo li deia que no em donava la gana de canviar la manera de fer les coses o de vestir perquè el món estigués plegat de gent homòfoba i masclista perquè era cedir al xantatge de la violència i que jo no ho pensava fer. La conversa venia al fil que la nit anterior m'havia escridassat un *tio* fastigós que m'havia dit de tot mentre tornava a casa d'un sopar. La meua parella em deia que valia més no ficar-se en embolics, que un dia em trencarien la cara i que tampoc en treia res de tot plegat. Era una conversa que ja havíem tingut força vegades abans. Aquell dia, però, jo li havia dit que a mi em feia sentir molt impotent fer com si no passés res, i que per mi era una opció política exercir el meu dret a respondre. És a dir, igual que jo respecto que ella preferís ignorar-ho, jo necessitava que ella respectés la meua decisió de no passar-ho per alt.

Realment, no em penedeixo de res, però em genera ambivalència saber que defensar el que penses, de la manera que creus que ho has de fer, li ha portat conseqüències a algú que a priori ni tan sols compartia aquesta manera d'actuar. Crec que també és molt important en aquests casos parlar d'això: no som ni víctimes ni màrtirs ni superheroïnes. La vida real és molt més complexa que la representació plana que es fa de les persones que pateixen agressions: clar que vaig passar por mentre gravava, i tot i que vaig contestar amb tota la ràbia i no tenia cap intenció de callar ni de fer-me enrere, em tremolaven les cames d'una manera que no puc ni explicar. És cert que vaig tenir i he tingut molts dubtes respecte a com fer les coses, si havia actuat correctament i si ho podria haver gestionat diferent, però és complicat perquè és precisament quan et sents en perill o amenaçada que et qüestionen aquestes coses. Encara més quan veus que la resposta de l'entorn és hostil en tant que passiva.

L'agressió va durar uns deu minuts, des de Sant Antoni fins al Clot, on vam baixar nosaltres. En tot el camí ningú va fer ni dir res. Va ser només quan la noia se'ns va tirar a sobre que una senyora que estava al nostre costat li va dir que ens deixés estar.

Era una senyora força gran, que duia bel i té pebrots que fos, precisament, l'única persona de tot el vagó que tenia encara més possibilitats de patir una agressió que nosaltres, l'única que hi intervingués. No era una situació que fos silenciosa ni que passés precisament desapercibuda. És aquesta classe de connivència des del privilegi la que no entenc i em fa encendre per dins.

Quan vam baixar del metro em va donar un atac d'ansietat. Les dues estàvem força nervioses, però de seguida, vam estar d'acord que ho havíem de denunciar. Primer vam anar a la comissaria. Allà ens van dir que millor anéssim primer a l'hospital, perquè si ens havien de fer un informe de lesions el podríem adjuntar a la denúncia. Llavors vam anar a urgències. El personal d'urgències (les infermeres que ens van fer el reconeixement i la primera atenció) ens va tractar molt bé, més que el metge que va redactar el informe mèdic, —que semblava que no entengués gaire la situació—. La veritat és que anàvem una mica espantades, perquè érem conscients que això no sempre és així.

Al matí següent vam anar a comissaria a posar la denúncia. Tothom ens va atendre molt bé també. Aquell dia i totes les altres vegades que hi vam haver de tornar per fer gestions diverses. Penso que vam tenir molta sort i això és problemàtic. No hauria de ser qüestió de sort que t'atenguin com cal i, per desgràcia, en molts casos encara segueix sent així.

Aquell dia també vam enviar la denúncia a l'Observatori i a l'Àrea LGTBI de la Generalitat. Paral·lelament, també vam decidir pujar el vídeo al compte Twitter. Aleshores, hi tenia com 20 seguidors, perquè la veritat és que només el faig servir per llegir notícies però, evidentment, al cap de dues hores es va organitzar el merder i revolt mediàtic que ens imaginàvem.

En general, quan pateixes una agressió sempre arrossegues una part de culpa i de vergonya, perquè per molt activista que siguis i per més polititzada que estiguis, al final vivim en una societat que ens diu que la diferència és punible, i això costa molt treure-ho de dins. Si ho penso ara, crec que d'alguna manera el que em passava és que tenia la necessitat de visibilitzar que això ens havia passat, de fer-ho públic i de dir *“eh, això és el qui hi ha i m'ha passat a mi”*. Això fa mal perquè al final estàs exposant públicament les teves vulnerabilitats, i això no és mai fàcil però crec que resulta terapèutic, poder reclamar el teu lloc com a part activa d'una cosa que t'ha passat i et treu de la posició de situar-te només com a algú a qui li ha passat una cosa sobre la que no té cap control.

De totes maneres, el revolt mediàtic que es va organitzar se'ns va endur per endavant. La gent va començar-ho a compartir per Twitter i per Instagram, de seguida ho van publicar els diaris digitals, i va haver un moment en el que tot va ser absolutament surrealista. A dia d'avui, encara no sóc completament conscient de com de gran es va fer tot plegat, perquè en un moment donat vaig deixar de mirar les xarxes socials, les notícies, el correu electrònic i, fins i tot, el Whatsapp. Ens van escriure periodistes (per Instagram, per Twitter, per correu, per totes les plataformes a les que tenien accés), que van contactar amb gent que em coneixia perquè els donessin el meu número de telèfon (gent del meu entorn personal i gent del meu entorn professional inclús, sense cap tipus de mirament). També, va haver gent a qui feia anys que havia perdut la pista que, de sobte, es va posar en contacte perquè ho havien vist al telenotícies. Va haver un moment en el que vaig tenir por de debò, perquè el meu nom i cognoms estaven per tot arreu i jo em sentia absolutament desprotegida. No entenia com es podia estar difonent la meua identitat amb aquesta impunitat i, en tot moment, es mantenia l'anonimat de l'agressora. Pensava que si aquesta tia o algú del seu entorn em volia fotre una pallissa li seria facilíssim trobar-me. Vaig passar una temporada que em feia pànic anar sola pel carrer i tenia l'extensió del Mosso que portava el nostre cas al marcatge ràpid del mòbil. A més, estic absolutament fora de l'armari en tots els entorns en els que em moc, però pensava que si això li hagués passat a algú que no estigués fora de l'armari a la feina, per exemple, o amb la seva família, tot això li seria encara més problemàtic.

Aleshores, va passar una cosa que va ser la guinda del pastís. El digital de La Vanguardia, que prèviament havia difós el vídeo de l'agressió, va penjar una notícia amb un vídeo que els hi havia fet arribar l'agressora. Dic notícia perquè no crec que es pugui anomenar així a aquest tipus de premsa groga. No cal ni dir que em sembla carronya periodística posar al mateix nivell un vídeo que documenta una agressió (que és indiscutiblement una agressió) i un vídeo que dona espai a la persona agressora perquè s'expressi i justifiqui l'injustificable: un atac físic i verbal. Si això hagués sigut un cas de violència masclista tot*s ens haguéssim posat les mans al cap (i amb raó) però, en aquest cas, *“només era una pobra mare de família intentant donar la seva versió dels fets”*. És lamentable.

Al final, una agressió és una disruptió en la teua vida normal i només vols no pensar-hi, que tot es posi a lloc i seguir fent. La gestió que en van fer (alguns) dels mitjans va ser horrible i no hi va ajudar gens. La sensació que tens és que no tens cap agència sobre la manera, els temps i les condicions en que s'explica una història que no li pertany a ningú més que a tu.

Aquest tipus de *periodisme* es pensa des del sensacionalisme, la rapidesa i el cobrir el nínxol de mercat, en comptes de fer-ho des de la qualitat informativa, la rigorositat i el respecte.

La quantitat de missatges de suport que vam rebre via xarxes socials és al·lucinant i no vull passar-ho per alt. Penso que també és important posar el focus en les coses positives. De la mateixa manera, l'equip de l'Observatori ens ha acompanyat durant tot el procés i, personalment, estic especialment agraïda a l'equip de psicòlog*s.

Des de l'Àrea LGTBI de la Generalitat de Catalunya, en canvi, la gestió va ser molt diferent. Suposo que degut a tot el revolt mediàtic que s'havia generat entorn del vídeo, qui ens va atendre va ser la responsable de l'Àrea LGTBI. Aquell dia, per qüestions d'incompatibilitat amb horaris laborals, vaig anar jo sola. La veritat és que estava força nerviosa. Havien passat un parell de mesos de l'agressió i tenia força ganes de no haver-hi de donar més voltes.

Encara no entenc massa bé què va passar, però en entrar al seu despatx, la responsable de l'Àrea bàsicament em va cosir a acusacions de com de malament havíem gestionat tot el tema de la denúncia. Em va increpar dient-me que l'organisme competent era l'Àrea LGTBI i no pas l'Observatori, i que això només feia que alentir tot el procés. Vaig expressar-li vàries vegades que la manera com m'estava parlant, m'estava fent sentir molt incòmoda, i que considerava que aquella no era manera de tractar ningú, encara menys a algú que ha patit una agressió. També vaig dir-li que era probable que haguéssim fet alguna cosa malament, bàsicament perquè mai ens havíem trobat en una situació similar, i que ho havíem gestionat el millor que havíem pogut, amb les eines i capacitats que teníem donada la situació. Ella em va respondre, literalment “*Bé, així ja ho saps per quan et torni a passar.*” La sensació d'estrès, desprotecció i doble victimització va ser tan gran que em vaig posar a plorar. “*No n'hi ha perquè et posis així tampoc, eh. No n'hi ha per tant.*”, em va dir. Vaig repetir-li que tot allò m'estava fent sentir molt incòmoda i que preferia que anéssim per feina perquè no tenia ganes d'haver-me de justificar més. Per part seva, en cap moment va haver ni la més mínima empatia. A més, resulta que ni tan sols sabia que havíem posat una denúncia a comissaria, ni que havia un part de lesions. Li vaig dir que ja li faria arribar tot via correu electrònic —al que a dia d'avui encara no m'ha respost— i vaig marxar. Aquesta situació em va generar tanta angoixa que un cop al carrer vaig haver de trucar a una amiga perquè em vingués a buscar. No entenia com institucionalment es podia estar reproduint el mateix tipus de violència, desprotecció i culpabilització que havia sentit per part de les persones del metro que no havien fet res mentre ens agredien.

Aquestes són la classe de coses que no poden passar: que algú que ocupa un càrrec d'un organisme públic tingui zero formació, experiència i/o sensibilitat dins l'entorn LGTBI* i, específicament, en atenció a les víctimes és una cagada monumental. Independentment de les disputes internes que hi hagi entre els organismes, aquesta manera de fer no és excusable. Evidentment, ningú de l'Àrea LGTBI s'ha tornat a posar en contacte amb nosaltres.

De moment, encara seguim pendents del judici. Tal com estan les coses ara mateix suposem que va per llarg. És una mica estressant que hagi passat gairebé un any i encara no haguem pogut tancar tot això, especialment, perquè queda l'angoixa de què passarà. Personalment no crec gaire en el sistema punitiu penitenciari, perquè una multa no és educativa i no fa que algú deixi de tenir comportaments homòfobs. Com a societat, crec que a mig-curt termini, ens caldria pensar quins mecanismes podem activar perquè, paral·lelament a les sancions legals i administratives, s'apliquin programes específics d'educació i reinserció socials obligatoris a les persones que cometen aquest tipus d'agressions.

11.2. Narrativa de lesbofòbia, suma de masclisme i homofòbia

Creç que és una pregunta amb moltes definicions i vivències pròpies, però per mi la lesbofòbia tracta d'un tipus concret d'homofòbia, que en la meua opinió té uns punts que la caracteritzen i la diferencien del rebuig o odi als homes gais, de la bifòbia o de la transfòbia. Al final s'engloba tot en el paraigües de l'homofòbia, que, malgrat fòbia s'entén com por, des de el meu punt de vista, no crec que sigui por sinó un odi combinat amb por cap a una existència que no està en sintonia amb el status quo en el qual les persones homòfobes viuen, ja que crec que el que senten és un atac i també una possible pèrdua dels privilegis que tenen, pel simple fet de tenir una sexualitat normativa. Per mí, la lesbofòbia té un plus que incrementa aquest rebuig encara més, sent a la vegada un atac als privilegis que té la gent heterosexual i a més també està combinat amb el masclisme.

Les dones lesbianes i les bisexuals que estan amb dones, són dones què, encara que no ho han escollit, viuen molt deslligades al teixit productiu i reproductiu patriarcal. Això provoca més "xoc" dins de les persones que ja són homòfobes, aquest odi s'incrementa quan està dirigit a les lesbianes perquè veu que hi ha una dona de la qual no pot obtenir un benefici, com he comentat abans, productiu o reproductiu dins dels paràmetres heterosexuales.

Insults disfressats d'opinió

Era al final de l'agost, era al vespre, al barri de Gràcia, quan jo anava amb la meua parella de la mà. Per mi era un lloc on mai m'hagués esperat viure aquella situació o que em passés alguna cosa semblant perquè la meua ciutat és un lloc on jo em sento molt segura, on no em sol passar res i a més, demogràficament, el barri de Gràcia em dóna la sensació de ser un barri de joves, de gent oberta de mires, però com ja sabem, hi ha de tot a tot arreu.

Aquest vespre esmentat, anàvem la meua parella, la Carla, i jo de la mà. Aquest fet era l'única cosa que ens podia identificar com a lesbianes, encara que la meua estètica sí que és una mica més "masculina" (entre moltes cometes) i si em veus sola podries pensar que sóc lesbiana, però la Carla en absolut. Aleshores, el fet que anéssim de la mà jo crec que va ser el simple fet pel qual ens va identificar a les dues com a lesbianes i com a parella.

Realment el que ens va passar, com tendim a comparar, ens podria haver passat una cosa molt pitjor i "simplement" el que ens va passar és que un senyor ens va veure des de l'altra vorera i, sense mirar-nos a la cara, perquè suposo que no volia una confrontació, però igualment el que va fer va dir, en un to molt alt perquè ho sentíssim des de l'altra vorera:

-¡Los homosexuales estáis enfermos!.

Aleshores, va ser això el que va provocar que jo m'enfrontés. Probablement, en altre moment ho hagués ignorat, però aquell dia no em venia de gust ignorar-ho. També, interiorment vaig valorar que qui m'havia dit això no era un nazi de dos metres amb amics, sinó que era un senyor jubilat que anava passejant el gos. En definitiva, vaig corroborar que la meua integritat física o la de la Carla no corrien cap risc o perill, i si en cap moment ho corríem canviaria d'estratègia. Però en aquell moment el que em va sortir fer va ser encarar-m'hi, si aquell home ho havia dit en aquell to era perquè volia que l'escoltéssim. Aleshores em vaig acostar a ell i l'hi vaig preguntar:

Perdona, què has dit? T'importaria repetir-m'ho a la cara?

I ell va dir:

Si bueno, és que - amb tota la tranquil·litat- jo penso que els homosexuals esteu malalts.

I jo li vaig respondre:

M'és igual el què pensis, però dues coses, primer no t'he demanat la teua opinió, no et conec i no m'ho hauries d'haver dit.

M'acabes d'insultar així pel carrer perquè t'ha vingut de gust, i dos, no sóc una experta en lleis, però estic bastant convençuda de que això que acabes de fer està tipificat com a algun tipus de falta dins d'una llei que va sortir el 2014 que és especialment per a delictes d'odi de caràcter homofòbic, d'orientació i d'expressió de gènere.

Ell em va contestar que no tenia raó, que ell ho podia dir pel carrer sense cap problema i sense que passi res i, com que el senyor estava molt tranquil, jo el vaig perseguir a la vegada que gravava en vídeo, i ell continuava dient que estàvem malalts, vam arribar a un lloc on sempre hi ha un cotxe de mossos. Bàsicament allà ens van agafar les dades de tots tres, a aquesta persona, a la Carla i a mi.

Mentre passava tot això ell anava insistint en el fet de que estàvem malalts, que a ell li havien educat així i que això ho podia expressar pel carrer. Jo únicament pensava, reiterat el que vulguis perquè estava gravant-ho tot en vídeo, i li anava dient és que no t'he demanat opinió, jo estava tornat a casa tranquil·la i a més això que has fet segur que hi ha alguna via administrativa per aconseguir que no ho tornis a fer més i que no molestis a ningú més com ens ho has fet aquest vespre a nosaltres.

Els mossos aquells que hi havia, ens van agafar les dades, però no era cap comissaria, ens van recomanar que l'endemà anéssim a una per posar la denúncia i així ho vam fer. L'endemà vam anar a la comissaria de Gràcia i allà vam posar la denúncia, tenint les dades de l'incident com ens havien dit els mossos el dia dels fets. Amb aquelles dades vam poder posar la denúncia, sabent qui era l'agressor.

L'incident va ser aquest.

Resolució final i mediació del cas

Abans de posar la denúncia, jo vaig contactar amb l'Observatori Contra l'Homofòbia, per assegurar-me que no únicament seria perdre dues hores a comissaria posant la denúncia.

Vaig fer servir el formulari de la web, on es poden enviar consultes o incidències d'aquest tipus per demanar ajuda i consell.

Aquesta consulta la vaig enviar la mateixa nit que ens va passar tot l'incident i l'endemà al matí, quan em vaig despertar, ja tenia resposta i per això aquell matí mateix ens vam apropar a la comissaria per posar la denúncia.

El que em van dir des de l'OCH va ser que si tenien les dades de tots tres que poses la denúncia i, de fet em van dir el que després va passar, que realment si això anava per via penal i no trobaven una falta penal ho passarien a via administrativa i allà sí que es podrien fer més coses. Que va ser finalment el que va passar.

Uns mesos més tard ens va arribar una carta dels jutjats, dient que no havien trobat una causa penal per poder anar a judici, però que ho havien passat d'ofici a la via administrativa. Allà és on va començar tot el tema amb la Direcció General d'Igualtat, al carrer Sepúlveda.

Això va coincidir amb l'inici de la pandèmia, abans de confinar-nos, ens van trucar de l'administració perquè com consistia en un incident molt "de manual", es podia actuar, ja que l'agressor estava identifica.

Primer el van citar a ell, li van demanar que expliqués els fets i ell ho va explicar i, segons l'advocada i la treballadora social que estaven presents, ell es va mostrar penedit, suposo que s'havia espantat una mica. Seguidament li van donar plaça i hora per assistir a un petit curs de sensibilització sobre la diversitat afectiva-sexual.

Per altra banda, a nosaltres ens van dir que podíem, o bé pressionar per posar una sanció administrativa, és a dir, treure diners, i jo personalment no volia utilitzar la justícia punitiva en un cas on fent una mediació es podria solucionar millor. Aquesta va ser la segona opció i la que vam escollir.

Després del confinament ens van citar per poder fer la mediació amb en Jordi, nom de l'agressor de l'incident. Aquesta mediació en la meua opinió i la de la meua parella, i suposo que la d'en Jordi, va anar bé. Ens va demanar perdó i ens va explicar que a ell el que li passava era que l'havien educat així i que estava equivocadament, que a ell li havien ensenyat que els homosexuals estaven malalts però com també els esquerrans...

En definitiva ens va demanar perdó i també es va comprometre a fer, no per iniciativa pròpia sinó perquè li havien proposat les treballadores socials per poder reparar una mica l'incident, un voluntariat a l'associació Amics dels Gais, on organitzen actes per gent gran LGTBI. Això ho va fer, no sé quant de temps, i per nosaltres el procés va acabar amb la mediació, on les dues vam poder dir tot el que volíem dir i vam tancar el problema d'una manera molt positiva.

12. NARRACIONS 2020

12.1. Narrativa sobre masclisme i lesbofòbia dins l'escola

Qui sóc

Em dic Noemí, tinc 35 anys i sóc professora de secundària. Imparteixo classes d'alemany a adolescents. Fins fa no gaire treballava a una escola concertada de la part alta de Barcelona. És important recalcar això de concertada i de part alta de Barcelona per al que us explicaré després.

Vaig créixer amb uns referents poc inclusius i el meu procés d'adonar-me'n que era lesbiana va ser lent, confús i dolorós. Però segur que no sóc la única. Encara avui estic buscant el meu paper dins l'etiqueta de lesbiana i a vegades vaig perduda. En part no vull que això em defineixi, però alhora sí vull que la gent ho sàpiga, perquè invisibilitzar és deixar d'existir. Fins que no arribi el dia en que la gent no assumeixi que sóc heterosexual crec que he de seguir visibilitzant la meva realitat, amb normalitat, que és el que és.

Fa poc vaig viure una situació doblement discriminatòria a la meva feina, que és el que relataré a continuació. He de dir que, tot i que una, com a dona i com a lesbiana, estic força acostumada a no ser sempre tractada amb respecte, per desgràcia, això que va passar va superar els màxims, va provocar-me una forta crisi a la feina i nivell personal, i de fet, ha estat un punt d'inflexió molt gran a la meva vida.

Lesbofòbia a la meva pell

L'LGTBI-fòbia surt als mitjans de comunicacions quan s'està patint una agressió física, llavors tot surt. Hem d'anar més enllà, per mi la invisibilitat que la societat dicta a altres maneres de ser i estimar és la clau. Aquesta presumpció de que tothom és heterosexual fins que es mostri el contrari

La lesbofòbia ens travessa a totes, a mi també, ens hem d'educar. Personalment, l'he patit ja a casa. El meu pare no accepta la meva orientació sexual, és un tema que no m'extendré però que és allà i fa mal. La lesbofòbia, si et pares a pensar, és present en la nostra quotidianitat. Et comento l'última que he detectat.

Ara amb la meua parella volem iniciar el procés de reproducció assistida per ser mares. No sabem com funciona i vam anar al CAP de Salut, a la part que tenen per aquest procediment, a demanar informació. A l'arribar la infermera ens va dir que per ordres de la metgessa només podia entrar una de les dues a la consulta, tot i que fora hi havia un cartell que deia que es podia un acompanyant. Em va saber molt greu que no ens deixessin entrar a les dues. La metgessa, quan replico què és important que les dues tinguem la informació, em comenta *“la que s'ha d'informar ets tu que seràs la mare”*. Vaig sortir amb una sensació desagradable perquè mares serem les dues, no entenia aquesta frase. Sé que no és una gran cosa, però, osti!, és un lloc públic que t'has de sentir bé i surts una mica desquadrada i veus que la discriminació pot estar en molts àmbits de la nostra vida. I no vols fer un drama, sobretot perquè en certa manera necessites els serveis d'aquesta persona i no et convé barallar-te.

Això em recorda un altre moment, molt fort, on vaig patir lesbofòbia. La meua parella és estrangera, de Mèxic. Vam anar a fer-nos parella de fet per arreglar els seus papers. Ho vam fer amb un despatx d'advocats. Una de les passes era anar a un notari perquè signés el paper de parella de fet. L'home, jove, no va parar de qüestionar que la nostra relació fos real i no un fraude. L'acte era només presentar-nos allà i ensenyar els nostres documents d'identitat, a més veníem d'un despatx d'advocats. Va parlar molta estona de déu, del cel, de fer el bé i el mal... jo cada vegada posava pitjor cara, però no deia res perquè de veritat ens feia molta falta aquell paper i no podíem permetre'ns el luxe d'esperar tres o quatre setmanes per trobar un altre notari. També va dir coses com, literal *“Porque claro, Noemí, ahora os pueden poner investigadoras que os sigan, y si te ven darte besos en la calle con un hombre... pues ahí hay fraude”*. Jo no m'ho podia creure. Vaig sortir d'allà plorant. Un dia que havia de ser molt molt especial perquè era com si ens casséssim va acabar sent una humiliació. Encara ho penso i em fa mal.

En la meua trajectòria professional també m'ho he trobat, per això em vaig dirigir a l'Observatori Contra l'Homofòbia. He treballat a una escola concertada i religiosa, que rep diners de la Generalitat de Catalunya i les situacions de lesbofòbia i de masclisme són presents. La política educativa inclusiva sota la meua experiència mai no s'ha implementat. En l'educació costa que ensenyin diferents realitats que existeixen, si no nombrem, si no treballem en els espais educatius, sembla que no existeixen i això també és LGTBI-fòbia, opera de forma transversal, i per mi és cabdal, més que situacions que ens poden passar puntualment per la nostra orientació sexual.

La política educativa en relació a la diversitat sexual l'hem d'establir de manera urgent. Segurament els i les adolescents reproduïxen conductes homòfobes que han vist en els seus entorns més propers, en les seves famílies. Des de l'escola hem d'implementar programes per intervenir. És el que s'ha de fer, no podem controlar el què succeeix a casa seva, però si construir espais educatius segurs i amables en les nostres escoles que mostrin altres realitats i és aquí on crec que fallem.

En la meua experiència, en els espais on he treballat, no hi havia presència sobre la diversitat afectiva sexual i de gènere. Intentava en alguns moments parlar-ne a les meves classes. En aquestes, si escolto un comentari xenòfob o homòfob (aquesta em toca més per raons òbvies), aturo la classe i intervenc. Busco un debat, poso una mica contra les cordes a l'alumne perquè reflexioni, surti de la seva realitat i empatitzi. Ells saben que sóc zero tolerant amb comentaris i faltes de respecte. Mai m'enfado a classe, ni crido, ni gairebé castigo... però amb això sí, amb això em canvia la cara i saben perfectament que no ho toleraré i ja no ho fan, o no ho fan davant meu. Crec que l'acceptació de la homosexualitat ha de venir pel mateix camí que l'acceptació de totes les minories, i això es fa amb empatia. Si aconseguim que els alumnes puguin posar-se en la pell del que és diferent a ells, que de veritat empatitzin... llavors tot canviarà. I acostumen a ser alumnes amb baixa autoestima, que pateixen els seus propis problemes i només és un escut, però no s'ha de permetre, no està justificat. Això és el que intento transmetre, que tothom tenim problemes, i per això mateix tothom hauríem de tractar els altres bé.

Tanmateix, el que em va faltar és que no vaig sortir de l'armari amb el meu alumnat i tampoc explícitament amb el professorat o direcció. Podria haver estat un referent que sé que necessiten. Veia alumnat que donaven indicis de què estaven passant per una "*crisi existencial*", igual que la vaig passar jo. A mi m'hagués agradat tenir un referent, no el vaig tenir. I ara que sóc profe pot ser una bona oportunitat.

Assetjament impune dins de l'escola

El novembre de 2019, vaig veure a un grup de nois de quart de la ESO, agafant pel cabell a un noi més petit, sense el consentiment d'aquest. Per suposat, vaig anar a intervenir per fer notar la incomoditat que estaven produint a la persona afectada. El grup em va acorrallar i em va intentar fer el mateix, em van tocar la cara i van intentar agafar-me del cabell. Va ser un episodi intimidant i molt desagradable. Vaig optar per anar a direcció a explicar el que m'havia ocorregut, demanant una sanció pel noi que em va "*sobar*" la cara sense el meu permís.

Volia que la sanció estigués relacionada amb la violència masclista i que involucrés a més a la resta d'alumnat a educar-se en aquest tema. La resposta de la direcció va ser enviar-li a fer tasques de la campanya de recollida d'aliments de Nadal. No em vaig sentir recolzada. Tot el contrari.

Decideixo apel·lar a direcció perquè reconsideressin l'acció imposada a l'alumne però no em fan gens de cas. Al principi, no volia denunciar, volia un canvi de paradigma i sentir-me recolzada, creia en el projecte. Estava disposada a que l'alumnat que em va agredir fessin un programa, que em vaig proposar a fer-lo jo mateixa, de tractar el masclisme, i a partir d'aquí elaborar tot una sèrie d'accions per treballar-lo d'una manera transversal.

Al veure la inoperància des de la direcció, consulto a un advocat laboralista i ho faig saber a direcció, que expulsa a l'alumne durant 3 dies de l'escola. La situació m'esgota mentalment, aquest episodi va tenir conseqüències en mi, em costava dictar a les classes, tenia ganes de plorar en moments del dia, fins i tot algun cop ho van presenciar el meus estudiants.

Em vaig sentir jutjada. El centre educatiu en un principi ha d'estar obligat a garantir la igualtat real d'oportunitats i l'eliminació de qualsevol mena de discriminació per motius de sexe, gènere, orientació sexual, identitat i/o expressió de gènere. Jo ja contemplava que tractar la diversitat afectiva sexual i de gènere i diferents models de família en aquesta escola podia ser difícil.

No només parlo de la meva situació, en aquesta escola conec altres casos, on el comportament d'alguns alumnes vers algunes professores al centre poden constituir assetjament per raó de sexe i arbitrar procediments específics per prevenir-los i per donar curs a les denúncies o reclamacions que puguin formular els qui n'hagin estat objecte. El que em va decepcionar totalment és la omissió de l'escola, en un projecte en el que creia i que estava comprovant que no tenia uns valors ètics per gestionar.

Paral·lelament, m'assabento que una professora nova (professora de castellà) a l'escola ha proferit comentaris homofòbics en la funció de les seves classes, al·legant que l'homosexualitat és una malaltia i que les persones gais i lesbianes ho són perquè han patit abusos en la infància. Hem de congratular-nos perquè el grup classe va reclamar, va acudir al cap d'estudis per comunicar els fets, davant de tal bestiesa. Això és bona senyal.

Tanmateix, un dia amb una amiga del centre, això es parla i en la taula estan les persones responsables per prendre les decisions, estava el cap d'estudis i també un parell de companys de feina. Clar, a mi em tocava de ple, sóc lesbiana i aquest tipus de comentaris em creen inseguretats. Fins que els meus superiors no van rebre el primer mail escrit per l'advocat, no va haver actuació cap a la professora. Després, amb el mail, la resposta per part de direcció va ser “*dar un toque*” a aquesta professora i assumpte finiquitat. No van fer cap protocol amb l'alumnat, cap dinàmica per treballar la diversitat afectiva. Per mi va suposar un cop molt dur. Aquesta persona no havia d'estar fent classes. Finalment, tota la situació em sobrepassa i demano la baixa. Dic lesbofòbia, perquè quan vaig a reclamar a direcció, i interposo la denúncia, demano a l'advocat que digui que sóc una professora lesbiana. En cap moment hi canvien d'opinió.

Alguns companys, estaven indignats i que sabien de la meva orientació sexual, i m'ho van comentar. Des dels nostres superiors no va haver una acció suficient, i han de venir de les persones que tenen la responsabilitat, havien d'agafar a aquesta persona i dir això és intolerable i una falta molt greu, no té cabuda en el nostre projecte educatiu.

No va ser un atac a mi, a la meva persona, però els meus criteris morals no podria permetre això. De fet, no va haver ni una acció de mínims, que hauria consistit en que les persones responsables es dirigeixin al grup classe a dir que no es pot fer aquests discursos i després involucra't en una política inclusiva sobre la diversitat afectiva sexual i de gènere, ho havia reclamat en diverses ocasions i mai es feia res.

Penso en l'alumnat, per estadística un 10% potser està experimentant o té dubtes sobre la seva sexualitat, com sentaria aquesta frase en adolescents per part del que hauria de ser una persona de referència i autoritat. L'assabentar-me d'això va agreujar la meva situació personal en el centre educatiu.

Jo no volia tornar a l'escola, no veia el recolzament necessari per tornar. A més, part de la meva recuperació emocional va passar per fer-me la idea que no tornaria. Em vaig preparar per unes oposicions i era la meva meta, aprovar-les i anarme'n a la pública. L'escola no acceptava la meva renúncia, amb les al·legacions d'haver estat violentada, tot i que la poca conveniència econòmica que comporta mantenir-la de baixa fins a finals de curs. Les raons que m'esgrimeixen són que la imatge institucional es veuria afectada i que sentaria un precedent pel professorat. Jo només volia no tornar allà, però no era just que marxés sense res, perquè els que havien fet les coses malament eren ells.

Abans d'interposar la denúncia, i per tal d'esgotar totes les vies possibles d'acord, contactem amb el Comitè Ètic de tota la institució. L'escola té un codi ètic que fa signar a tots els membres de la comunitat educativa de totes les escoles. Allà et compromets a complir les normes ètiques: no discriminar per raó de sexe, religió, orientació sexual etc. A més a més, demanen explícitament que en cas de ser testimoni d'alguna violació d'aquest codi s'ha de denunciar al Comitè Ètic. Vam enviar doncs la denúncia al comitè a Madrid. La seva primera resposta va ser que activaven els procediments establerts per aquestes situacions. Un temps més tard, van escriure dient que l'escola ho havia fet tot bé i havien solucionat el problema com calia. Així doncs, aquest comitè ètic no va servir per res més que per constatar que tot plegat no tenen cap intenció de fer les coses bé, de complir ells mateixos el que fan signar als seus treballadors.

Passats uns mesos, com era d'esperar i tot haver tingut el recolzament de la meva metgessa al màxim, una baixa per trastorn d'ansietat no pot durar per sempre, perquè el conflicte és laboral, no de salut. Així que d'un dia per l'altre em comuniquen que em donen l'alta mèdica els de l'ICAM i que he de tornar al centre. Vaig sentir pànic absolut de pensar en la tornada, ansietat, plorant. No estava preparada. Vaig agafar les vacances reglamentàries, per poder mentalitzar-me durant un mes i veure si aconseguim un acord per la meva sortida.

Acompanyament extern

En el procés d'acompanyament estic molt agraïda a l'Oficina per la No Discriminació de Barcelona (OND) i per l'Observatori Contra l'Homofòbia (OCH).

L'acompanyament de la OND va ser des de la vessant jurídica. Vaig anar i em van fer un redactat de les normatives i lleis que implicaven a la responsabilitat d'acció per part del centre educatiu. Es va tractar la no discriminació per raó de sexe i el principi d'igualtat als centres educatius.

Clar, el Pla d'igualtat de gènere en el sistema educatiu, aprovat el 20 de gener de 2015, preveu en el segon objectiu específic promoure la coeducació i estableix mesures concretes com establir propostes d'actuacions específiques per tractar situacions de conflicte de caràcter sexista o homòfob, o promoure la figura referent de coeducació dintre del consell escolar del centre.

Em van fer esment a diferents lleis que ampren els meus drets com a professora, com a dona i com a lesbiana. La llei 12/2009, d'educació i la 17/2015, d'igualtat efectiva entre dones i homes on el seu artículat és central la coeducació com a eina que ens encamini a una societat sense subordinacions culturals i socials entre dones i homes. A més, la normativa laboral reconeix el dret de les persones treballadores a no ser discriminades en el lloc de treball.

Penso que els valors de la coeducació, en els que crec fermament han de tenir un caràcter continuat i transversal en el nostre sistema educatiu. Treballar el respecte a diferents maneres d'estimar i ser, també és coeducació. Malauradament, a la Salle Bonanova no m'ho vaig trobar.

Van fer èmfasi en el deure d'intervenció de la Llei 11/2014, pel que fa als comentaris homofòbics que va dir la professora de l'institut poden constituir una infracció prevista en l'article 34,3 c), concretament el portar a terme actes que comportin aïllament, rebuig o menyspreu públic, notori i explícit de persones per causa de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere. Aquest deure d'intervenció, explícita que els professionals de l'educació, si tenen coneixement d'una situació de risc o tenen una sospita fonamentada de discriminació o violència per raó d'orientació sexual, identitat i/o expressió de gènere, és obligatori comunicar els fets als cossos i forces de seguretat i a l'òrgan competent. Cap d'aquestes accions es van portar a terme. La lesbofòbia de la professora era palpant i el més greu és que si no arriba per ser per l'alumnat, no ens haguéssim assabentat.

L'OND va concloure que la obligació del centre havia d'activar els protocols pertinents, el de faltes i sancions davant situacions contràries a les normes de convivència a ESO i Batxillerat que sanciona les conductes discriminatòries. El centre, concretament l'equip directiu havia d'iniciar el procediment que preveu aquest protocol per a esbrinar els fets, a mi no em van fer gaire cas, i aplicar les mesures educatives prevists en ell. Òbviament, no va passar. A més, en el seu escrit recomanava al centre l'elaboració d'un pla d'igualtat que inclogués un procediment d'actuació per abordar l'assetjament sexual per raó de sexe, orientació sexual, identitat i/o expressió de gènere i violència masclista, també incloent en aquest pla altres tipus de situacions com pot ser la discriminació per motius com la diversitat funcional, ètnia, etc. Sincerament, dubto que alguna d'aquestes accions s'hagin portat a terme, no tinc la informació.

Des de l'Observatori, l'acompanyament va ser en la vessant psicosocial. Em trobava malament, la situació em generava molta angoixa i en moltes ocasions no sabia ben bé què fer, em paralitzava, molts dubtes de com actuar. Amb l'acompanyament vaig resoldre dubtes.

Volia justícia sobre la situació i veia que els encarregats de realitzar-la estaven mirant cap a un altre costat i les accions eren insuficients. Recordo que em posava molt nerviosa al parlar de la situació, del que estava vivint. Només em tranquil·litzava la baixa laboral, el no haver d'anar al centre. Rumiava tot tipus d'accions per acabar fent justícia per una qüestió moral i sentir-me bé amb mi mateixa però també amb la meua visió de com ha de ser l'ensenyament i la convivència escolar. Vaig tenir un període de malsons i angoixa. Les visites a l'Observatori van ser continuades entre el febrer i el juliol de 2020 i em van ajudar a reduir l'angoixa i els plors del principi. Van anar minvant conforme estava més d'acord amb les decisions que anava prenent en tot el procés.

Ha passat més d'un any i personalment, aquesta situació m'ha fet prendre algunes decisions. Em vaig treure les oposicions per treballar a l'escola pública i començaré al setembre. Estic molt il·lusionada. Aquesta vegada, comentaré que sóc lesbiana des del principi, tant a companys com a alumnes. Per mi aquesta acció estarà integrada en el meu procés de recuperació, tot el que no vaig poder aplicar a La Salle Bonanova, ho vull fer ara. A vegades penso, hauria d'haver sigut com una referent per tractar aquestes temàtiques, no ho vaig fer, no tothom ha de ser "heroïnes", volia practicar la meua feina com a mi m'agrada i traslladant uns valors que amb les situacions que em vaig trobar va resultar impossible.

Vull que l'alumnat tinguin aquesta informació de mi, no és essencial però sí important, pot servir de referència i introduir o seguir treballant la temàtica de la diversitat afectiva sexual i de gènere. Estic segura que aquesta informació servirà per establir uns vincles. A més, una altra de les accions que estic pensant és que antics alumnes de La Salle, m'envien sol·licituds d'amistat a Instagram. Abans no acceptava per la meua posició de professora, ara potser, accepto i allà es donaran compte de la meua orientació sexual i és una manera més de visibilitat.

13. CONCLUSIONS I REFLEXIONS

Primer de tot ens agradaria esmentar el principal motiu del perquè ens hem centrat en les violències de caire lesbofòbic i no hem fet menció a la bifòbia que moltes dones pateixen i que també són situacions amb una elevada invisibilització. La raó és perquè, darrere de les dades qualitatives desenvolupades anteriorment, en la gran majoria de casos no s'ha pogut identificar la orientació sexual de la dones en qüestió, ja que en el moment en que acudeixen al centre degut a una agressió/discriminació, no és una dada que des de l'OCH demanem ni preguntem, ja que no ho considerem rellevant per a que la dona ens comuniqui la incidència ni per intervenir en el cas. Ens centrem en atendre l'agressió/discriminació que ha patit la persona. En els casos de les dones bisexuals, en moltes ocasions pateixen una agressió de caire lesbofòbic, és a dir, encara que no siguin lesbianes pel fet d'estar amb una dona en X situació que pugui induir a pensar que tenen una relació afectivo-sexual, l'agressor les llegeix com a tal, tot i no saber a priori l'orientació sexual de la dona. És per això que, degut a la falta d'informació sobre les orientacions sexuals de les dones víctimes de les violències, parlem de agressions/discriminacions lesbofòbiques i no de dones bisexuals. Tot i així des de l'OCH volem seguir treballant en donar visibilitat a la bisexualitat i les seves agressions, i es per això que, entre d'altres projectes i ajuts que ja oferia el centre, el 4 de març del 2021 es va iniciar un nou servei per atendre a les dones lesbianes i bisexuals que esmentarem més endavant.

Centrant-nos en la lesbofòbia, en moltes ocasions es explica i justificada per la masculinitat hegemònica predominant en la nostra societat. Aquesta es sustenta en base a la ideologia patriarcal on es proposa l'home com a poder sobre els seus fills i dones. Un home autosuficient, racional, subordinador de l'alteritat per la creença de la seva superioritat, i que per conseqüència presenta rebuig fins a arribar a nivells d'odi i eliminació de totes les pràctiques homosexuals, especialment aquelles en les que es presenten en una posició passiva. Són els valors de dominància, el poder visible, l'activitat, la racionalitat, individualitat, l'eficàcia, la voluntat de poder, la certesa i l'heterosexualitat, que es defineixen com a importants i valuosos socialment, i per ser-los, s'adjudiquen als homes, ja que segons la ideologia patriarcal (Méndez, 2002), l'home es fa home al trencar el vincle psíquic amb la seva mare i a l'aprendre el que no ha de ser, assumint una identitat que s'oposa a les dones, nens i homosexuals (Infantes i Delgado, 2011).

Tot i la feina realitzada pel moviment feminista en les últimes dècades envers la deconstrucció de la masculinitat hegemònica, encara actualment, tota aquella persona de gènere masculí que no respon a aquesta hegemonia pot ser perseguida, criminalitzada, atacada i jutjada, com és el cas dels homes homosexuals. Però aquest model no només afecta als homes, ja que la masculinitat es compon de l'oposició als elements femenins, els quals han estat configurats històricament mitjançant la dominació masculina que ha relegat a la dona a la condició oprimida i inferioritzada. La passivitat, la irracionalitat i l'emocionalitat, probablement basades en construccions socials a partir de fisiologia femenina, al sexe, la religió, i altres, configuren a les dones com a subjectes dòcils i submisos, fins i tot en la seva part més íntima, la seva sexualitat. La hipersexualització que pateixen les dones no deixa de ser una altra forma de domini que apliquen els homes envers al seu cos (Bedia, 2015), ja que tant parlar d'homes deslligats a aquesta masculinitat com a dones que no s'emmarquen en el desig d'aquest, crea un problema, la diferència és que l'home pateix la cara més visible degut a la seva dominació als espais públics, i la violència de la dona queda relegada en l'àmbit més privat, per tant, no és que elles pateixin menys violència en termes de diferència d'identitat de gènere o orientació sexual, si no que pateixen una violència que sembla intrínseca al gènere dona.

La diversitat de les dones es pot percebre com una amenaça al sistema patriarcal i heteronormatiu, ja que suposa una desestabilització de les categories sexuals a l'ús, dins el marc heteronormatiu conegut. Implica una ruptura amb la idea de la masculinitat com a escenari exclusiu dels homes i desestabilitza els binaris (dona / home; homo / hetero). La masculinitat de les dones posa en dubte importants normes, l'heterosexual i la diferència sexual i, així, els seus “*guardians*” reaccionen per mantenir la legitimitat de les mateixes, reaccionen en forma de violència (Platero, 2009), violència que moltes vegades acaben en la hipersexualització ja associada i normalitzada al gènere dona, violències que costen més denunciar i criminalitzar pel fet de que la sexualitat de la dona sempre ha quedat relegada a un segon pla. La lesbofòbia no només es troba en la hipersexualització, sinó que també és amagar les relacions lèsbiques en relacions d'amistat, és la negació de la “*pluma bollera*” en un intent de normativitzar els nostres cossos i desitjos en base a una mirada masculina, etc. Aquestes violències les trobem de forma tan quotidiana que, moltes vegades queden emparades i justificades sota el paraigua de la normalitat, sense marge d'actuació o denúncia.

Envers a aquesta situació, l'OCH decideix aquest mateix any 2021, posar en marxa un nou servei gratuït, una nova línia de de Whatsapp/telefònica dirigida de manera exclusiva a dones (cis i trans) lesbianes i bisexuals, la qual el seu equip està íntegrament format per dones del col·lectiu de l'equip de voluntàries de l'OCH. Té l'objectiu de generar eines específiques per facilitar la denúncia i en conseqüència la visibilització, construint un espai on poder expressar les discriminacions, vivències i agressions viscudes i encetar l'itinerari d'acord amb la víctima/persona afectada que més convingui a la situació i desitjos de la mateixa. Tanmateix, des de l'OCH generem aquest document com a eina de visibilització de les incidències de caire lesbofòbic arribades a l'entitat al llarg dels últims anys. Fer-ho d'una manera qualitativa pot ajudar a aproximar-nos a les vivències d'aquestes agressions/discriminacions per evidenciar encara més la problemàtica social i la seva urgència social a intervenir des d'unes polítiques públiques efectives.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Alfarache, A. (2012). La construcción cultural de la lesbofobia. Una aproximación desde la antropología. *Homofobia: laberinto de la ignorancia*, 125.

Balash, M., i Montenegro, M. (2003). Una propuesta metodológica desde la epistemología de los conocimientos situados: Las producciones narrativas. *Encuentros en Psicología Social*, 1(3), 44-48.

Bedia, R. C. (2015). El cuerpo de las mujeres y la sobrecarga de sexualidad. *Investigaciones feministas*, 6, 7-19.

Biglia, B., i Bonet-Martí, J. (2009). La construcción de narrativas como método de investigación psicosocial. Prácticas de escritura compartida. *Forum Qualitative Sozialforschung*, 10(1), 1-25.

Ceballos-Herrera, F. (2009). El informe de investigación con estudio de casos. *Magis. Revista Internacional de Investigación en Educación*, 1(2), 413-423.

Campos, C. (2019). Constanza Valdés: “La invisibilización de las lesbianas se ha dado en todos los ámbitos, incluso en las organizaciones LGBTI”. [online] The Clinic. Recuperat de: <https://www.theclinic.cl/2019/09/17/constanza-valdes-la-invisibilizacion-de-las-lesbianas-se-ha-dado-en-todos-los-ambitos-incluso-en-las-organizaciones-lgbti/>

Ferreira, M. (2020). *Lala Mujika: "Dentro del paraguas LGTBI hay un abandono evidente de lo que es la L"*. [online] ElDiario.es. Recuperat de: https://www.eldiario.es/euskadi/dentro-paraguas-lgtbi-abandono-evidente_1_1110626.htm

Flick, U. (2012). *Introducción a la investigación cualitativa*. Madrid, España: Ediciones Morata.

Infantes, A. T., i Delgado, A. D. V. (2011). El significado de la masculinidad para el análisis social. *Revista Nuevas tendencias en antropología*, 2(1), 80-103.

Martínez, P. C. (2006). El método de estudio de caso. Estrategia de metodológica de la investigación científica. *Pensamiento y Gestión*, 20, 165-193. Disponible en: <http://rcientificas.uninorte.edu.co/index.php/pensamiento/article/viewFile/3576/2301>

Méndez, L. B. (2002). Masculinidad hegemónica e identidad masculina. *Dossiers feministes*, 7-35.

P. (2016). ¿Por qué se celebra un Día de la Visibilidad Lésbica? Hay una lesbiana en mi sopa. [online]. Recuperat de: : <https://hayunalesbianaenmisopa.com/2016/04/26/por-que-se-celebra-un-dia-de-la-visibilidad-lesbica-lesbianavisible/>.

Pérez, M., Rubio, A., i Ródenas, M. (2019). *Estudio sobre las causas de la invisibilidad y la doble discriminación que sufre el colectivo de lesbianas en la Comunidad de Madrid* (pp. 33–37). Madrid. Recuperat de: <http://www.madrid.org/bvirtual/BVCM050140.pdf>

Platero, L. (2009). La masculinidad de las biomujeres: marimachos, chicanos, camioneras y otras disidentes. *Jornadas Estatales Feministas de Granada*, 6.

Stake, R. E. (2000). The case study method in social inquiry. En R. Gomm, M. Hammersley, i P. Foster (Ed.), *Case Study Method: Key Issues, Key Texts* (p. 20-26). London: SAGE Publications Ltd.

Yin, R. K. (2014). *Case study research: Design and methods* (5th ed). Los Ángeles, California: Sage.